Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

11 ОКТЯБРЬ 1966 й.
1-йил чиқиши.
СЕШАНБА
№ 88
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Тошкентлик қиз Флора Абдураҳимова ҳозир «Подмосковье» кварталида қурилиш майдонининг ҳисобчи деспетчери бўлиб ишламоқда. Москвалик қурувчилар тошкентлик бу қувноқ қизнинг ишидан хурсанд.

СУРАТДА: ҳисобчи-диспетчер Флора Абдураҳимова қурилиш майдонида.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

ФИЗКУЛЬТУРА — ОММАГА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети физкультура ҳақидаги қарорида сўнгги йилларда республикада физкультура ҳаракатини оммалаштириш ва спортчиларнинг маҳоратини ошириш борасида бирмунча ишлар қилинганлигини қайд этдилар. Лекин, умуман олганда физкультура иши шу куннинг талабига жавоб бермаяпти.

Ҳали жуда кўп корхоналарда, қурилишларда, колхоз ва совхозларда ва бошқа муассасаларда физкультура ва спорт оммавий тус олмаётир. Кўпчилик мактабларда ва олий ўқув юртларида ўқувчи ва студент спортчиларнинг маҳоратини ошириш, дарсдан ташқари олиб бориладиган оммавий спорт ишларига етарли аҳамият берилмаётир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати область партия комитетлари, шаҳар партия комитетлари ва район партия комитетларини, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советини, область ижроия комитетлари, шаҳар ва район ижроия комитетлари, Ўзбекистон касаба союзлари Совети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, спорт жамиятлари ва ташкилотлари Союзи Советига физкультура ҳаракатини келажакда тараққий эттириш юзасидан конкрет тадбирлар қўллаш ва физкультура ишига раҳбарликни яхшилаш вазифасини юклади. Шунингдек бу ташкилотларга меҳнаткашлар орасида спортнинг турли хиллари бўйича мунтазам равишда машғулот ўтказиб туриш, оммавий туризмни тараққий эттириш, спорт базалари қурилиши ва туристик базалар, соғломлаштириш-туристик лагерлари, овчилар ва балиқчилар уйи қурилиши юзасидан белгиланган кўрсатмаларни амалга ошириш, мусобақалар, спартакиадалар, туристик походлар ўтказиб туриш топширилди.

Ҳамма мактабларда ва билим юртларида жисмоний тарбия программасини бажариш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланди. Бундан буён янги қурилаётган мактаблар, билим юртлари, ўрта ва махсус ўқув юртлари фойдаланишга топширилаётганда бу ерларда спорт иншоотлари бўлиши шарт. Госстрой, Маориф министрлиги, спорт жамиятлари ва ташкилотлари союзи Совети бошланғич, саккиз йиллик, ўрта мактаб ва профессионал-техника билим юртлари, ўрта махсус ўқув юртларида қуриладиган спорт иншоотларининг рўйхати тасдиқланди. Қарорда умумий таълим мактабларида, профессионал-техника билим юртларида ва махсус ўрта ўқув юртларида жисмоний тарбия ишларини янада яхшилаш таъкидланди.

Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, министрликлар ва муассасалар, олий ўқув юртларининг ректорлари, ўрта махсус ўқув юртларининг директорлари ўқувчи ва студентларнинг физкультура ва спорт билан шуғулланишлари учун ҳамма шароитни яратиб беришлари керак. Ўқув программасида кўрсатилган жисмоний тарбия учун ажратилган дарс соатини камайтиришга асло йўл қўйилмасин.

Бўлажак қишлоқ клублари одатда спорт заллари ва бошқа спорт иншоотлари билан биргаликда қурилиши кўрсатилди.

БУГУНГИ ЯНГИЛИКЛАР

МОСКВА ЯРМАРКАСИГА

Бугун Тошкентдаги Бадиий каштачилик, «Сувенир» фабрикалари ва республикадаги жуда кўп корхоналарнинг бош инженерлари самолётда Москвага жўнаб кетишди.

Улар Ватанимиз пойтахтида очиладиган Бутуниттифоқ газламалар ярмаркасида қатнашадилар.

Ўзбек мутахассислари бу ярмаркада республика саноати учун зарур бўлган шойи ва ип газламаларнинг янги нусхаларини сотиб олиш учун шартномалар тузадилар. Ўзбекистонга келтириладиган янги газламалар иттифоқимизнинг юздан ортиқ шаҳарларида тайёрланган махсулотлардир. Бу махсулотлар Ўзбекистон корхоналарида тикиладиган янги модали кийим-кечаклар учун ишлатилади.

Ярмаркага Совет Иттифоқидан 8 минг мутахассис таклиф қилинган.

ЭЛЕКТР ЖИҲОЗЛАРИ

Пойтахтдаги Маиший электр асбоблари заводининг коллективи бу йил янги электр жиҳозларининг бир неча намуналарини тайёрлади. Бу маҳсулотлар пластмасса ва ойналардан тайёрланган бўлиб, уларнинг таннархи икки марта арзонлашган. Бу кўркам ва чиройли маҳсулотларнинг намуналари Москвага, СССР Маҳаллий саноат министрлиги муҳокамасига юборилган эди.

Бугун ана шу министрликдан корхона маъмурияти номига жавоб хати келди. Хатда айтилишича, министрлик бу янги маҳсулотларни ижобий баҳолаб, ишлаб чиқариш учун лойиқ деб топган.

Корхона коллективи бугун бу маҳсулотларни кўплаб ишлаб чиқаришга киришди.

ҲИСОР ФОСФОРИТЛАРИ

Бугун Ўзбекистон Фанлар академияси Ҳ. Абдуллаев номидаги геология ва геофизика институтининг аспиранти Ш. Жўраев икки ой давом этган экспедициядан қайтиб келди.

Бу давр ичида республикамизнинг жанубида жойлашган Ҳисор тоғларидаги алай даври қатламларидаги фосфоритларнинг пайдо бўлиш ва тарқалиш қонунлари текширилди. 1930 йиллардаги текширишлар натижасида Ҳисор тоғининг Гулоб районн фосфоритга бой эмас дейилган эди.

Аммо 1960 йиллардаги текширишлар натижасида Шарғун, Гулоб, Обизаранг участкалари бошқа районларга нисбатан фосфоритга перспектив эканлиги аниқланди. Фосфорит қатламлари бир қанча бўлиб, уларнинг қалинлиги ярим метрдан ошмайди. Ш. Жўраевнинг олиб борган илмий ишлари натижасида Тўпаланг райони фосфоритга айниқса бой эканлиги аниқланди. Фосфоритли қатламларнинг қалинлиги 1 метрга етади.

Ундан ташқари Деҳқонобод, Яккабоғ, Шўрчузар, Сепитоғ фосфоритлари ўз хусусиятларига кўра Қизилқум фосфоритига ўхшашлиги ҳам Ш. Жўраев томонидан аниқланди. Бу эса шу районлардаги фосфоритлар бир вақтда пайдо бўлганлигидан далолат беради.

ЗИЛЗИЛА ОҚИБАТЛАРИ ТУГАТИЛДИ

Чилонзор районида зилзила оқибатларини тугатиш бўйича 14 та штаб тузилган эди. Яқинда шу штаблардан 4 таси зилзила оқибатларини тўла тугатганликлари тўғрисида район ижроия комитетига рапорт берди. А. Б. Эйхер, Л. К. Розенгурт ўртоқлар бошлиқ штаблар районда биринчи бўлиб зилзила оқибатларини тугатдилар.

Бу штаблар ўзларининг микрорайонларидаги зарар кўрган уйларни ремонтдан чиқаришда, бошпанасиз қолганларни бошқа уйларга жойлаштиришда, якка тартибда уй қурувчиларга ер участкалари ажратиб беришда меҳнаткашларга яқиндан ёрдам кўрсатдилар.

Қолган штаблар ҳам октябрь ойининг охиригача зилзила оқибатларини бутунлай тугатиш тадбирларини кўрмоқдалар.

Шундай қилиб, зилзила оқибатларини тугатиш мақсадида тузилган штаблар ўзини оқламоқда.

ШУ КУННИНГ *темасида*

Картошка-сабзавот мўл бўлади

Куз келди. Еғингарчилик кунлари бошланди. Шаҳардаги ҳар бир оила қишга тайёргарлик кўряпти, қишга етарли картошка ва сабзавот ғамлай бошлади. Ҳозир шаҳарнинг барча сабзавот магазинларида ва дўконларида, ярмаркаларида, ҳатто бевосита кўчаларда картошка сотиш ташкил этилган.

Тошкент шаҳар ижроия комитети савдо бошқармаси бошлиғининг ўринбосари В. Горенков мухбиримиз билан суҳбатда бундай деди:

— Октябрь ойида шаҳардаги энг катта Октябрь, Госпитал, Олой, Бешёғоч колхоз бозорларида янги сабзавот ярмаркалари ташкил этилади. Умуман шаҳар бўйича савдо бошқармасининг йўли билан 12—15 минг тонна картошка сотилади. Республикамиз ва Россия Федерацияси областларидан келаётган картошка, мева, узум, пиёз, ва бошқа сабзавот маҳсулотлари шаҳар меҳнаткашларининг қиш даврига ғамлаб олишлари учун етарлидир.

30 МИНУТДА САМАРҚАНД

Бугундан бошлаб Тошкент ва Самарқанд авиалиниясида «ИЛ-18» самолёти қатнай бошлади.

Бугун эрталаб самолётнинг энг кекса пассажирларидан бири Ҳошим ота ўзида йўқ хурсанд бўлди. Ота самолёт бортида йўловчилар билан бор-йўғи икки оғиздан гаплашди ва бир пиёла чой ичди. Самолёт Самарқанд аэропортига қўнганлиги эълон қилинганда, Ҳошим ота техниканинг шарофати ҳақида тўлиб-тошиб гапирарди.

Илгари Самарқандга карвон билан бориш учун ойлаб йўл босилар экан. Мана бугунги кунда само қуши отани ўттиз минутда Тошкентдан Самарқандга элтиб қўйди.

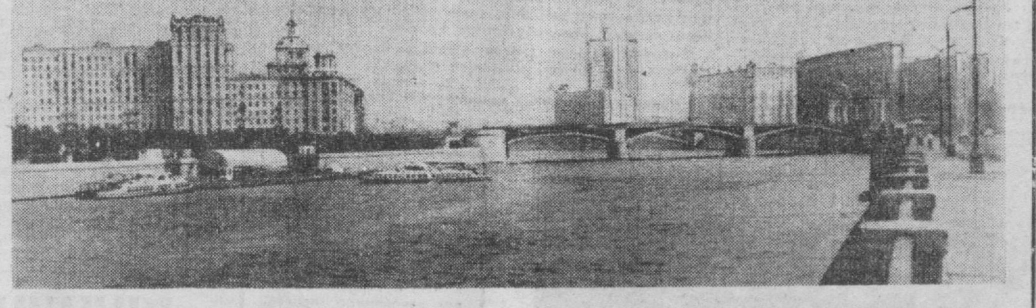

Бугунги Москва. Бородино кўпригидан кўзга ташланадиган манзара.

Б. Трепетов фотоси, ТАСС фотохроникаси.

«Таштекстильмаш»чилар изидан

КАРАВОТ ЗАВОДИ КОЛЛЕКТИВИ ҲАМ ҚЎШИЛДИ

Таштекстильмашчиларнинг Очиқ хати ўқилиб, муҳокама қилингандан сўнг заводимиз ишчи-хизматчилари, инженер-техник ходимлари якдиллик билан мана шундай қарорга келдик.

— Коммунизмнинг моддий техника бойлигига муносиб ҳиссамизни қўшамиз, техника соҳасидаги билимимизни ошириб борамиз. Ишлаб чиқараётган маҳсулотларимиз сифатли бўлиши ва планлар ўз вақтида бажарилишига ҳаракат қиламиз.

Бир йилда ишлаб чиқаришимиз керак бўлган 160 минг каравотни муддатидан олдин 1967 йилнинг 25 декабрида ишлаб чиқаришга ваъда қиламиз. Пландан ташқари эса, яна 20 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарамиз.

Корхонамиз ишчилари меҳнат унумдорлигини тўрт процент ошириш, маҳсулот таннархини 0,1 процент камайтириш ва камида 15 та рационализаторлик таклифи киритиш, бир йилда 12 минг сўм маблағни тежаш мажбуриятини оламиз.

Ленин орденли «Таштекстильмаш заводи коммунистик меҳнат бригадаларининг Очиқ хатини муҳокама қилатуриб:

— Фақат аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқарамиз, ҳар бир участкада электроэнергияни тежаб борамиз, 118 ишчининг малакасини оширамиз, шогирдларини мутахассисликка ўргатиб борамиз. Ишлаб чиқариш эстетикаси ва маданиятини юқори даражага кўтаришга, заводимизни ҳамиша озода тутишга ваъда берамиз. Коммунистик меҳнат бригадалари иш тажрибаларини яна ҳам кенгроқ ёйишга бутун кучимизни сарфлаймиз, — деган қарорга келдик.

Собир Ҳасанов бошқараётган биринчи цехнинг коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари, Фатҳулла Тошхўжоев раҳбарлик қилаётган пайвандлаш цехининг коммунистик меҳнат бригадаси, умуман заводимиз коллективи— ҳозирданоқ Октябрь олди вахтасида туриб ишламоқдалар.

Ободончилик ва тозалик ойлиги давом этмоқда

Чилонзор район ижроия комитетининг раиси М. Г. Белоногов раислигида районда ободончилик ва тозалик ойлигини ўтказиш комиссияси тузилган. Комиссия составига район ижроия комитетининг бўлим мудирлари, автомеханика калоннасининг бошлиғи, соғлиқни сақлаш бўлимининг ходимлари киритилган. Комиссия ҳозиргача икки мартаба якшанбалик ўтказди. Уларнинг ҳар бирида 7 мингга яқин ишчи ва хизматчи қатнашди. Якшанбаликларда айниқса кўпхонали квартираларда яшовчи гражданлар актив иштирок этмоқдалар. Райондаги катта магистрал кўчалари йирик корхона ва муассасаларга бириктиб қўйилган.

Район ижроия комитети ўзининг мажлисида автомеханика калоннасининг бошлиғи ўртоқ Муҳитдиновнинг бу соҳадаги ҳисоботини эшитди.

«МАЙДОНДАГИ ҲАЙКАЛ»

Тошкент вокзалига келиб тушсангиз, дафъатан майдон ўртасида гранитдан юксалиб турган салобатли ҳайкалга кўзингиз тушади. Бу ажойиб композицияда 14 Туркистон комиссарининг номи абадийлаштирилган.

Ана шу ҳайкал ҳақида, 14 комиссарнинг ўлмас ишлари ҳақида, уларнинг даврўги ҳақида янги ҳужжатли фильм яратилди. У «Майдондаги ҳайкал» деб аталади. Бу фильмни Тошкент илмий-оммабоп ва хроникал ҳужжатли фильмлар студиясининг бир гуруҳ ижодкорлари яратишди.

Бугун студиянинг томоша залида фильмнинг премьераси бўлди.

ТОШКЕНТ ЗИЛЗИЛАСИ:

ИЛМИЙ ХУЛОСА ВА ПРОБЛЕМАЛАР

Маълумки, 1966 йилнинг 26 апрель куни эрталаб Тошкентда зилзила бўлди. Унинг эпицентри шаҳарнинг маркази остида эди. Ер ости титраши туфайли бинолар, асосан эски бинолар вайрон бўлди.

Тошкент зилзиласи қандай юз берди? У қисқа-қисқа вақтда пастдан юқорига қимирлади, бу қимирлаш вайроналарда ҳам акс этди. Ҳозирги замон зилзилага чидамли уйлар сақланиб қолди.

1868 йилнинг 4 апрелида ҳам Тошкентда худди шунга ўхшаш пастдан юқорига тебраниш бўлиб, анча вайронгарчиликка сабаб бўлган эди. Шунингдек, маркази Тошкент остида бўлган унча аҳамиятсиз ер қимирлашлар ҳам кўпгина бўлганлиги ҳақида маълумот бор.

Зилзиланинг интенсивлиги махсус асбоблар воситаси билан ҳисобга олинадиган сейсмик тўлқинларнинг энергияси билан аниқланади. Жаҳон практикасида бу энергия магнитуда билан баҳоланади. Тошкент зилзиласи учун унинг аҳамияти 5.3 рақамдан иборат. Бундай зилзилалар Ерда ҳар йили юзлаб такрорланади. Жаҳондаги энг кучли зилзила магнитудаси 9 дан ошмайди.

Ер тепасидаги қимирлаш кучи ўз вайронгарчилиги ҳамда зарарига кўра магнитуда ҳамда баллар билан ҳисобга олиниб, қимирлаш маркази чуқурлиги, эпицентргача бўлган масофа ҳамда қатлам хусусиятлари билан белгиланади. Ер қимирлаш етти ва ундан ортиқ баллдан ошганда бинолар зарарланади.

Тошкент зилзиласи кутилмаганда рўй берди. Афсуски, ҳозиргача ҳам бундай табиий офатларнинг бўлишини олдиндан айтиб беришга фан ожизлик қилади. Лекин шунга қарамай, ернинг қимирлаш кучи СССР территориясидаги сейсмик районлар харитасида кўрсатилган кучдан ортмади. Бу харита сўнгги йилларда СССР Фанлар академияси ва иттифоқдош республикалар академиялари олимлари коллективи томонидан тузилган эди. Бу харитага биноан Тошкент саккиз баллик зонага киради.

Тошкент зилзиласи ва бу зонадаги бошқа ер қимирлашлар тектоник ўтмишга эга, яъни улар янги тоғ пайдо бўлиш процесси билан боғланган. Ҳозирги мавжуд тоғлар ер қобиғининг ҳаракати ҳатто энг янги геологик даврда ҳам давом этишини исботлайди. Агар тоғлар ўсишдан тўхтаса, бу ҳолда сув ва шамол ер курраси тепасини бир миллион йил мобайнида текислаб юборар эди. Ҳолбуки, планетамиз ёши тўрт миллиард йилдан ҳам ортиқ.

Тектоник зилзилалар таранг тортишган кучлар туфайли пайдо бўлиб, у кучлар ер қобиғи формасининг ўзгариш процессида йиғилган бўлади, тоғларнинг ўсиши ва чўкишига сабаб бўлади. Бу кучлар ҳаракати туфайли ер қобиғида ёриқ пайдо бўлиб, унинг блоклари ё баланд кўтарилади ёки пасаяди, ёки горизонтал ҳолда жойлашади. Бундай дифференциаллашган ҳаракатлар асоси ер қаърида жойлашган бўлиб, ички физикавий-химиявий процесслар билан боғлиқ.

Тошкент Тян-Шань тоғларининг Қизилқум текислигига ўтадиган зонасида жойлашган. Шаҳарнинг шимоли-шарқида Каржантов тизма тоғи жойлашган бўлиб, унда бундан икки миллион йилдан кўпроқ вақт мобайнида пайдо бўлган қадимий палеозой жинслари кўтарилиб ва очилиб ётади. Тизма тоғ Тошкентнинг шимолий томонидан ўтадиган баланд-пастликлардан иборат. Бу районда тоғ ер қобиғининг оз интенсив кўтарилишига учрайди. Бу ерда ва қадимий палеозой жисмларининг шимолида бир-бир ярим . километр чуқурликда жануброқда эса ёйсимон (флексура) эгилиб, шаҳар остида 2,5-3 километр чуқурликда тоғ чўкади. Шундай қилиб, Тошкентнинг шимолидаги ер қобиғи участкаси геологик жиҳатдан жанубий районга нисбатан ниҳоят секин кўтарилади.

Тўғри, бундай ҳаракат бир хилда, бир меъёрда давом этмайди. Агар бу процесслар ички кучни текислаш даражасида пластикликдан тезроқ рўй берса, ер қобиғида таранг кучлар тўпланади. Бу кучлар қаттиқ жисмларга етганда, ер қобиғи ёрилиб, натижада зилзила пайдо бўлади. Ўзбекистон геологлари ва геофизикларининг тадқиқотига кўра, Тошкент остида ва унинг палеозой пойдеворининг ҳар икки томонида зил кетган ёриқ чизиқлар бор.

Ер жинсларининг аралашиши натижасида чўкиш ёки юқорилаш пайдо бўлади. Ўрта Осиё сейсмик станцияларининг маълумоти асосида Тошкент зилзиласининг худди шундай схемасини тузиш мумкин. Уларнинг кузатишларига кўра, ғарбий блокнинг нисбатан анча меридиан томонига кўтарилиши билан шундай ўзгариш рўй берди. Тошкентда бўлганидек, ташлама унча катта бўлмаса ва майда жисмлар уни палеозой фундаментидан ажратиб турса у ҳолда ер тепасида йирик ўзгаришлар бўлмайди.

Ер қобиғининг мустаҳкамлик даражаси ва сейсмик оғишлар қувватини ҳисобга олиб ўчоқнинг тахминий катталиги, катта деформацияга сабаб бўлган тоғ жинслари ҳажмини тахминан ҳисоблаш мумкин. Бу ҳолда у бир неча километр кўндаланг ётган кубга тенг бўлади.

Кучли зилзилалар ўчоқда ва унинг яқинидаги ер қобиғида таранг кучларни тарқатиб юбориш мумкин. Бу қайта-қайта ер қимирлашларига олиб келади. Тошкентда бундай қимирлашлар 700 дан ортиқ бўлди. 10 ва 24 май, 5 ва 29 июнь, 4 июлдаги ер қимирлашлар 7 баллдан кам бўлмади. Ўзбек олимлари бундай қимирлашлар бир ёки икки танаффусдан сўнг 12-14 кунда такрорланганлигини ҳисобга олдилар. Бу ҳолат, шунингдек, ер қимирлашнинг бошқа хусусиятлари Тошкент сейсмик станциясининг мудири В. Уломовга кучли ер қимирлашлар эҳтимоллигини олдиндан аниқлаш имкониятини берди.

Қайта қимирлашлар магнитудаси 4,5 дан 3,5 гача етди. Бу, 26 апрелдаги биринчи зилзила билан кейинги ер қимирлашлар ўртасидаги энергиянинг ўзгариши юз ёки ундан ҳам кўп марта камайди, демакдир. Қимирлашнинг вайрон қилувчи кучи зилзила маркази чуқурлигининг озайиши билан аниқланади. Ўзбек сейсмологларининг маълумотига кўра, асосий ер қимирлаш ўчоғининг чуқурлиги 5-10, такрорланган ер қимирлашлар ўчоғи чуқурлиги эса икки-уч километрга яқин эди. Кичик чуқурликда зилзила ўчоқлари пайдо бўлиши камқувватлигининг сабаби шундаки, анча юмшоқ ер жинсларида таранг куч тўплаб бўлмайди. Такрорий ер қимирлашлар процессининг бир цикллиги эҳтимол тоғ жинсларининг механик хусусиятлари ва кескинлигининг айрим хусусиятлари билан боғлиқдир.

Тошкент ер қимирлашида ер ости емирилиши, вулқон фаолияти сингари фикрлар айтилди. Аммо бу фикрлар геологик ҳолат туфайли исботланмайди, бирорта кузатиш ёки ҳисобга таянмайди.

Эндиликда жаҳон сейсмологиясининг актуал вазифаларидан бири вайрон қиладиган зилзилаларнинг бўлиш вақти ва ўрнини олдиндан айтиб бериш проблемасини ҳал қилишдир. Бу проблеманинг қийинлиги шундаки, ер қимирлаш билан боғлиқ бўлган янги тоғ пайдо бўлиш процесси ниҳоят секин рўй беради, ер қобиғи эса ҳамма ерда бир хил эмас. Турли мамлакатларнинг тадқиқотчилари, жумладан совет олимлари ҳам ер қимирлашни олдиндан айтиб бериш йўлларини тинмай қидиришмоқда. Албатта бу йўлда муваффақиятларга эришилади.

Ўз-ўзидан маълумки, ер қимирлашни олдиндан айтиб бериш бино ва иншоотларни сейсмик актив районларда вайрон бўлишдан сақлаб қололмайди. Маълумки, сейсмоактив зоналардаги йирик шаҳарларда бино, тўғон ва бошқа иншоотларни зилзилага чидамли қилиб қуриш керак. Бунинг учун махсус приборлар воситасида шаҳарнинг ҳар хил тупроқ шароити, қурилиш майдонлари, шунингдек муҳим узел иншоотларида ер қатламининг кучли ер қимирлашда қанчалик оғишини ўлчаб кўриш керак. Бундай маълумотлар тўғри планлаштириш ҳамда зилзилага чидамли қилиб қуришда ёрдам беради. Афсуски, Тошкентнинг турли пунктларида биринчи зилзиланинг вайрон қилувчи кучи асбоблар билан ўлчанмади.

Шунингдек, такрорий ер қимирлашлардаги ўзгаришлар, уларнинг маркази ва ер қимирлаш ўчоғининг чуқурлиги ҳақидаги маълумотлар ҳам жуда керак. Аммо биринчи кунларда Тошкентда ўчоқларнинг қай даража жойланганлигини регистрация пунктлари етарли бўлмаганлиги учун билиш имконияти бўлмади. Кейинчалик шундай кузатишлар яхши йўлга қўйилди.

Кўпгина йирик шаҳарлар ва қурилишлар зонаси геологик ва геофизик жиҳатдан ҳамон яхши ўрганилмаган. Шу билан бирга ер қатламидаги ёриқлар ва бошқа хусусиятларнинг характери ва жойланиши кучли зилзилалар бўлиш эҳтимоллигини билишга соя ташлаши мумкин.

Бир сўз билан айтганда, кучли ва вайрон қилувчи зилзилаларни асбоблар воситаси билан кузатиш хизмати ҳозирги вақтда талабларга жавоб бермайди. Ер қимирлашни олдиндан айтиб бериш йўлида изланиш ишларини ҳам кучайтириш керак. Бунинг учун СССР Фанлар академияси ва иттифоқдош республикалар фанлар академиялари Гидрометеорология хизмати, Геология министрлиги ва Госстрой кучини бирлаштириш керак. Биринчи навбатда бу сейсмик зоналарда жойлашган республикаларга таалуқлидир.

Совет сейсмологияси Ер тузилишини ўрганиш ва унинг юқори катлами — ер қобиғини ўрганишда бир қатор муваффақиятларга эришди. Сейсмик тўлқинларни кузатиш асосида аҳамиятли натижаларга эришилди. Бизда ўта сезгир сейсмографлар барпо этилган, сейсмик станцияларнинг кўпгина тармоғи ташкил қилиниб, улар воситаси билан ер қобиғининг унча аҳамиятсиз оғиши ҳам ҳисобга олинади, ер қимирлаш ўчоғининг узоқлашиши қайд қилинади. Буларнинг ҳаммаси мамлакатимиз территориясида сейсмик районлаштириш харитасини тузиш, бошқа актуал тадқиқотларни ўтказиш имкониятини берди. Сейсмик кузатишлар базасида цунами тўлқинларини олдиндан билиш ва кузатиш хизмати ташкил этилган. У Узоқ Шарқ ва Камчатка районларининг соҳилга яқин жойларида катта зиён келтиришнинг олдини олади. Зилзила ва шунга ўхшаш табиий офатлар хусусиятини ўрганиш, уларнинг рўй беришини олдиндан билиш ва унинг олдини олиш сўзсиз бундан кейин ҳам кенгайиб, чуқурлашиб боради.

Е. САВАРЕНСКИЙ,
СССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, СССР Фанлар академияси сейсмология Советининг раиси.
(«Правда», 9 октябрь).

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда Тошкентда ҳаво бироз булутли бўлсада ёғингарчилик бўлмайди. Шарқдан секундига 3—7 метр тезликда шамол эсади.

Бугун кечаси 4—6, эртага кундузи 20—22 даража иссиқ бўлади.

«ТОШКЕНТ» СЕЙСМИК СТАНЦИЯСИ ХАБАР БЕРАДИ

Кеча кечаси ва бугун эрталаб ер қимирламади.

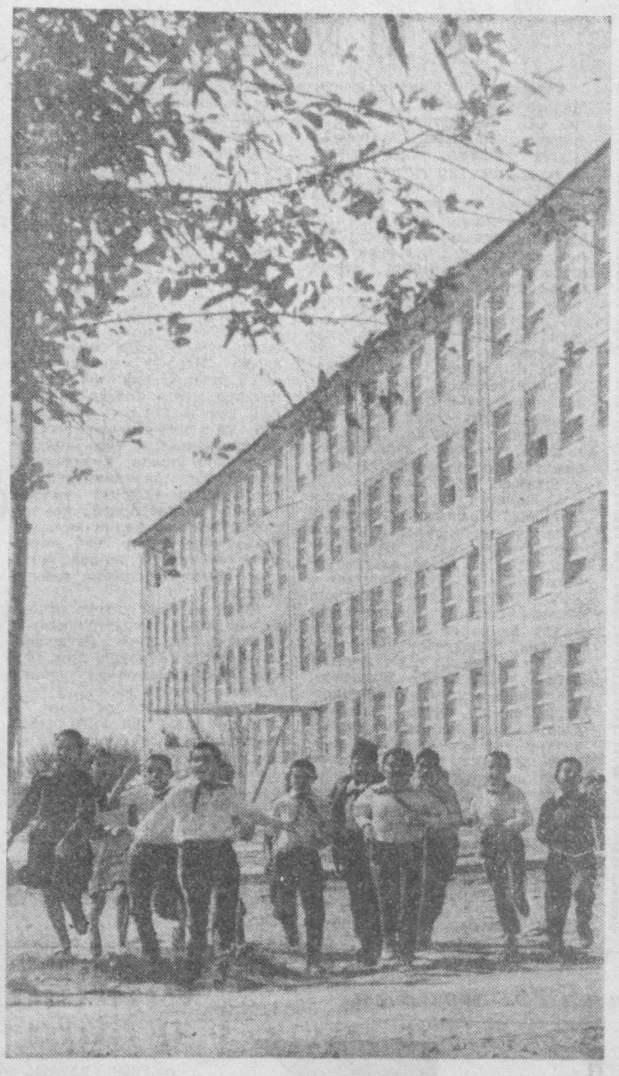

Шаҳримизнинг Октябрь районида 800 ўқувчига мўлжалланган янги мактаб биноси қад кўтарди. Бу мактабда машғулотлар бошланди. Мактаб биносини 159-трестининг бинокорлари қурдилар.

Суратда: 192-мактаб биноси. Н. Муҳаммаджонов фотоси.

Уйсозлар шижоати

Темир-бетон панелларини ортиб қурилишлар томон кетаётган машиналарни тез-тез учратамиз. Бу панеллардан кўркам уйлар барпо этилади. Қурилиш учун зарур бўлган бу панеллар Тошкент уйсозлик комбинатининг маҳсулотидир.

Комбинат коллективи қурилишларга темир-бетон панеллар етказиб беришни йилдан-йилга кўпайтириб келмоқда. Бу йил корхона коллективи тайёрлаган маҳсулотлардан 268 минг квадрат метр уй-жой бинолари қурилса, келгуси йили бу кўрсаткич 300 минг квадрат метрга етади.

Беш йилликнинг охирига бориб бу ерда тайёрланаётган темир-бетон панеллардан қуриладиган уйларнинг ҳажми 500 минг квадрат метрдан ошади. Ҳозир шаҳарда қурилаётган аҳоли турар жойларининг 70 проценти мана шу корхонанинг маҳсулоти билан қад кўтармоқда.

Зилзиладан сўнг комбинат коллективи имкониятларни қайта кўриб чиқиб, қўшимча мажбурият олди. Илгари 221 минг квадрат метр уй-жой қуриш планлаштирилган бўлса, эндиликда яна қўшимча равишда 47 минг квадрат метр турар жой бинолари қуриш мажбурияти олинди.

Уйсозлар бундай катта вазифани бажариш учун мавжуд имкониятларни тўла ишга солмоқдалар. Комбинатнинг бош корпуси ремонт қилиниб, кенгайтирилди, янги цехлар қурилиб, ишга туширилди. Ҳозир комбинатда кунига 762 кубометр темир-бетон панеллар тайёрланмоқда.

...Орифжон Умаров комбинат ишга тушган пайтдан бери шу ерда ишлаб келаётир. Чилонзор ва Високовольтний массивларида қад кўтарган кўркам биноларда унинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Орифжон ҳар бир ишни пухта қилади. Тайёрланаётган панелларнинг пишиқ бўлиши учун жон куйдириб ишлайди. Бу соҳадаги тажрибаларини бошқаларга кунт билан ўргатиб боради.

Ҳозир у бошлиқ панел қуювчилар бригадаси Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бошланган мусобақада ғолиб чиқяпти, кунлик топшириқни бир ярим ҳиссадан бажаряпти.

Шаҳарда уй-жой бинолари, маданий-маиший муассасалар қуриш ишига муносиб ҳисса қўшиб келаётган Орифжон Умаровнинг самарали меҳнатини партия ва ҳукуматимиз муносиб тақдирлади. Етти йиллик топшириқнинг муддатидан илгари бажарилишида кўрсатган хизматлари эвазига Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди. Бу мукофот уни ва ўзи бошчилик қилаётган бригада бетончиларини янада янги зафарлар сари руҳлантирмоқда.

Бригада ишчилари асосан йирик қопловчи панеллар тайёрлашади. Бу ишда Қодир Исоқов, Рустам Қорабоев, бинокор солдатлардан комсомол аъзолари Михаил Кост ва Бидолов сингари илғор бетончилар кундалик топшириқларини 150—160 процентдан адо этмоқдалар. Корхонада ҳозир 400 га яқин солдат тинч қурилиш ишида қатнашиб, янги Тошкентни барпо этишга ўз муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Натижада маҳсулот ишлаб чиқариш олдинги ойларга қараганда анча кўпайди.

Темир-бетон панеллар қуйилаётган жойда шу кунда айниқса иш қизғин. Ҳамма иш механизмлар воситасида бажарилмоқда. Бетонни қуйиш, уни қуриш ва тайёр маҳсулотларни майдонга олиб чиқиш махсус пульт ёрдамида бажариляпти.

Бу ерда Саидхон Раҳматов бошлиқ бригада аъзолари ишлаётир. Бригадир ишларни кўздан кечириш билан банд. Кимгадир кўрсатма беради, қолипдан кўчган панел сифатини текшириб кўради.

Цехда 12 киши ишлайди. Уларнинг ҳаммаси ўзига бириктилган участкалардаги ишларни сидқидиллик билан бажаряпти.

Цехда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг 80 проценти аъло баҳо билан қабул қилинаётир. Планга асосан ҳар куни бу ерда 24 та панел ишлаб чиқарилиши керак. Аммо бу рақам 36 тага етказилмоқда.

Яқинда корхонанинг бош корпусида янги арматура цехи ишга туширилди. Цехнинг маҳсулот бера бошлаганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Цех тўла қувват билан ишлай бошлагач, эски арматура цехига қараганда икки-уч баравар кўп маҳсулот бера бошлайди.

Шу кунларда комбинат ишчилари байрам олди меҳнат вахтасида туриб ишлаяпти. Азим шаҳримизни қайта қуриш ишига муносиб ҳисса қўшиш ниятида, темир-бетон панеллар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш учун мавжуд имкониятларни ишга солмоқдалар.

Я. МИРЗАЕВ,
Б. РАЖАБОВ.

Қизларнинг сардори

Смена тугади. Ҳаво тафти бироз пасайган бўлса ҳам қизлар юзида шода-шода тер томчилари. Буғланаётган балкалардан оралаб кимдир формага арматура каркасларини пайванд қилмоқда, яна аллакимлар қолипларни беркитмоқда. Карима опа бугун сменада қилинган ишга назар ташлади. Тўртта балка йиғиб бетонлаштирилди. Қизлардан Ф. Ёқубова, Г. Загрутдинова, Г. Давидова, Х. Муғиновалар дуруст ишладилар. Октябрь ойидан бошлаб қизлар бригадаси кунлик нормани 135-140 процентга етказиб бажармоқда. «Энди навбат мириқиб хордиқ чиқариш»га дейди бугунги ишдан қаноат ҳосил қилган Карима опа. Аёллар ўз ишларидан мамнун бўлиб уй-уйларига тарқалдилар.

Бетончилик касби оғир иш. У билагида кучи бор матонатли кишиларнигина ёқтиради.

Карима Алтяпова бу касбда олти йилдан бери ишлаб келади. Аёллар бригадаси Карима опа ташаббуси билан ташкил этилган эди. Меҳнатда тобланган тадбиркор опа бригадани қисқа муддат ичида заводдаги пешқадам бригадалар сафига олиб чиқди. Эндиликда бригада комплекслашган. Бетончи ҳам, электр пайвандчи ҳам, арматурачи ҳам қизларнинг ўзи. Бригада 9 ойлик планни 107 процентга етказиб адо этди. Ҳар қайсиси 10 тонна келадиган қудратли 85 та балканинг ҳаммаси яхши ва аъло баҳолар билан қабул қилинди.

— Карима опа бригадаси хонаси келганда эркаклар бригадасини доғда қолдириб ўзиб кетди, — деб ҳикоя қилади цех бошлиғи А. Франц. — Июль ойида Карима опа бригадаси биринчи ўринни эгаллаган эди. Маҳсулот бериш ҳажми бўйича Карима опа қизлари Улуғ Октябрнинг 49 йиллигини муносиб совға билан кутиб олишмоқда. Бригада ойлик планни 25 октябрда адо этиб, қўшимча 56 кубометр йиғма темир-бетон маҳсулотлари бериш мажбуриятини олди. Шубҳа йўқки, улар ўз сўзлари устидан чиқадилар.

Б. ҚАҲҲОРОВ.
Қуйлиқдаги 2-темир-бетон буюмлари заводи.

Наталья Андреевнанинг қурилишда ишлаётганига 12 йилдан ошди. Бу вақт ичида ўнлаб, юзлаб бинолар унинг қўлидан жило топди. Бу моҳир қурувчи ҳозирда қалб амри билан Қозоғистондан келиб зилзиладан зарар кўрган Тошкент қурилишларида фидокорона меҳнат қилмоқда.

Суратда: Олмаота уйсозлик комбинати қурувчилари комплекс бригадасининг аъзоси, бўёқчи Н. А. Савченко.

И. ЗАЙНУДДИНОВ фотоси.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Партия ўқишига раҳбарликни кучайтирайлик

Партия ўқиши системасида янги ўқув йилининг бошланишига оз вақт қолди. Районимиздаги аксарият бошланғич партия ташкилотларида бу муҳим тадбирга зўр масъулият билан қаралмоқда. Партия бюросида, партия ташкилоти йиғилишларида бу масала муҳокама қилиниб, тегишли ишлар амалга оширилмоқда. Партия ўқуви тармоқлари ва формалари аниқлаб олинди.

Олинган маълумотларга кўра, шу кунгача районимизда биринчи ва иккинчи ўқув йилидаги 186 та бошланғич сиёсий мактаб, 125 та марксизм-ленинизм асослари мактаби, 143 та назарий семинарларда машғулотлар ўтказилиши лозим.

Партия ўқишининг барча формаларига 6 минг 700 дан ортиқ коммунист, 400 га яқин комсомол аъзоси ва 2 минг 300 га яқин партиясизлар жалб этилган.

Янги ўқув йилига райондаги бошланғич партия ташкилотларида қандай тайёргарлик кўрилмоқда?

Даставвал пропагандистлар танлашга алоҳида аҳамият берилди. Ҳозиргача 677 коммунист пропагандист, консультант ва штатсиз лектор қилиб тайинланди. Улардан 596 киши олий маълумотга эга.

Танланган пропагандистлардан 106 киши партия-совет ходимлари, 129 киши хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари, 63 киши ўқитувчилар, 186 киши инженер ва техниклар, 193 киши илмий ходимлар ва олий ўқув юртларининг ўқитувчиларидир.

Районимизда юқори малакали пропагандист кадрлар сафи тобора ошмоқда. Улар машғулотларни ғоявий жиҳатдан юқори савияда ўтказиб, тингловчилар ҳурматига сазовор бўлмоқдалар.

Пропагандистлардан В. Полонская, Х. Хўжаев, А. Монтвид ўртоқларнинг номлари шаҳар фахрий китобига ёзилди. А. Хон, М. Мирисмоилов, Э. Тўлаганов, М. Шаинский, А. Шалкин ва М. Ленц ўртоқлар ўтган ўқув йилида яхши кўрсаткичларга эришганликлари учун шаҳар партия комитетининг рахматномаси билан тақдирландилар.

Район партия комитети бюросининг қарорига мувофиқ энг яхши пропагандистлардан 15 киши район фахрий тахтасига, 15 киши район фахрий китобига ёзилди. 45 пропагандист фахрий ёрлиқ билан мукофотланди.

Партия ўқишида эришилган муваффақиятлар билан бирга кечиктирилмасдан бартараф этилиши лозим бўлган камчиликлар ҳам мавжуд. Жумладан, ёш пропагандистлар билан ишлаш, уларга юқори малакали пропагандистлар томонидан ўз вақтида ёрдам ташкил этиш лозим. Машғулотларга пухта тайёргарлик кўришлари учун барча шароитлар яратиш керак. Шу мақсадда район партия комитети қошида ташкил этилган доимий семинарлар иши янада такомиллаштирилади.

Комсомоллар ва ишчи ёшларнинг сиёсий ўқиши ҳам район партия комитетининг диққат марказида. Янги ўқув йилида районимиз ёшлари «КПСС тарихи бўйича суҳбатлар», ёшлар ва ижтимоий тараққиёт тўгаракларида, ёш марксист университетида ҳамда турли семинарларда ўз сиёсий билимларини оширадилар.

Бироқ шуни айтиш керакки, партия ўқиши бошланишига оз вақт қолганига қарамай, айрим комсомол ташкилотларида ёшларни сиёсий тўгаракларга жалб этиш иши тугалланмаган. Бу соҳада партия ташкилотлари комсомол ташкилотларига ҳар томонлама ёрдам кўрсатишлари зарур. Масалан, «Узбексельмаш» заводи партия комитети коммунистларнинг ҳамда ишчиларнинг сиёсий ўқишига жиддий эътибор бераётир. Лекин комсомол комитетига бу ишда етарли ёрдам кўрсатилмаган.

Шунингдек, комсомол аъзолари озчиликни ташкил этган жойларда партия ўқишига ёшларни жалб этиш ишлари қониқарсиз бормоқда. Пайпоқ-трикотаж бирлашмасида янги ўқув йилида 8 жойда комсомол сиёсий тўгараклари ташкил этилган. Лекин бу тўгаракларга коммунистлардан пропагандист тайинланмаган.

Район комсомол комитети, бошланғич партия ташкилотлари бу ишга етарли аҳамият бериб, аниқланган камчиликларни тезда тугатишлари керак. Токи, биронта ҳам комсомол аъзоси ёки ёш ишчи ўқишдан четда қолмасин.

Партия ўқишига ўзи бўларчилик билан қараётган айрим партия ташкилотларида райком аъзолари ва райком аъзолигига кандидатлар ҳам бор. Уларнинг бу ишга бефарқ қарашлари айниқса кечириб бўлмас ҳолдир.

Коммунистларнинг сиёсий ўқишига партия ташкилотлари раҳбарлигини янада кучайтириш зарур.

Л. БЕКҚУЛБЕКОВА,
Киров район партия комитетининг секретари.

Бағри кенг хонадон

Бу воқеа бундан икки ой аввал бўлган эди. Собир ака Юсупов кечқурун ишдан қайтгач газеталарни кўздан кечираркан: «Тўрт хонали уйингиз бўлса, иккитасини беринг, уйингиз икки хона бўлса, ҳамшаҳарларингизга жой ажратишни ўйлаб кўринг!» деган сўзлар билан мурожаат қилган Шоаҳмад ота Шомаҳмудов кўз ўнгига келди.

Эртаси куни эрталаб Собир ака Октябрь район ижроия комитети томон йўл олди.

Район ижроия комитетининг ҳовлиси одамлар билан гавжум. Бу ерга йиғилганларнинг ҳаммаси зилзиладан зарар кўрганлар эди. Собир ака дарахт тагида хомуш турган аёл олдига борди.

— Синглим, сизнинг уйингиз ҳам шикастланганми?

— Ҳа, яшаш учун яроқсиз бўлиб қолди. Болаларимни ҳовлида қолдириб, ўзим бу ерга келдим.

— Қаерда турасиз? — сўради Собир ака.

— Хуршид кўчасидаги 218-уйда.

Собир ака вақтни ўтказмай, дарҳол уларни ўз уйига таклиф қилди:

— Сағбон кўчаси, 29-тупик 2-уйда турамиз. Бемалол кўчиб бораверинг.

Собир аканинг чин кўнгилдан қилган илтифоти Рихси Хўжаевани ҳаяжонлантириб юборди, худди ўз падарининг уйидан бошпана топгандек бўлди.

Рихси Хўжаева 8 қиз ва 2 ўғли билан ўша куниёқ юкларни машинага ортиб, Собир аканинг уйига кўчиб келди. Собир акаларнинг уйлари зилзиладан шикастланмаган экан. Янгигина ремонтдан чиқарилган уйлардан бирини Рихси Хўжаевага бўшатиб берди.

— Марҳамат, уйимизнинг тўри сизларники,— деди.

Собир аканинг 6 та фарзанди бор. Катта ўғли Шариф Совет Армияси сафида хизмат қилади. Қизлари — Турсуной ва Муҳаббатхонлар эса ўрта мактабда 5-ва 7-синфларда аъло баҳолар билан ўқишяпти.

Собир аканинг умр йўлдоши Зарифа опа ҳам фарзандларини меҳнатсевар, ростгўй, меҳр-оқибатли қилиб тарбиялаган. Зарифа опани Рихси Хўжаеванинг ўғил ва қизлари худди ўз оналаридек севишади ва ҳурмат қилишади.

Рихси Хўжаевага уйни қайта тиклаб олиши учун партия ва ҳукуматимиз томонидан 100 сўм пул ва анчагина қурилиш материаллари берилди.

Мана, Рихси Хўжаева яхшилаб ремонт қилинган ўз уйига кўчиб ўтадиган кун ҳам келди. Рихси опа, Зарифа опа билан худди опа-сингилдек, Собир ака билан ака-сингилдек хайрлашишди. Айниқса болалар худди бир оиланинг фарзандларидек бўлиб қолишган эди.

«Инсон-инсонга дўст ва биродар» деб шуни айтишар экан-да. Рихси Хўжаева меҳмондўст оила билан хайрлашар экан, ич-ичидан булоқдек отилиб чиқаётган миннатдорчилик сўзларини айтиб тугата олмади.

Мана, шу зилзила туфайли улар бир-бирлари билан дўст ва қариндош бўлиб қолдилар. Рихси Хўжаева кўчиб кетган бўлса ҳам улар доимо бир-бирларига худди туғишган опа-сингилдек борди-келди қилиб туришибди.

Ҳа, Шоаҳмад ота Шомаҳмудовнинг мактуби шаҳримиз бўйлаб кенг қанот ёйди. Неча-неча ўнлаб кишилар ота чақириғига лаббай, деб жавоб беришди.

М. АЛИМАТОВА.

Абдуғанининг бахти

Мана бир неча йилдирки, Абдуғани Валиев «Главташкентстрой» нинг 159-қурилиш трестига қарашли 13-қурилиш бошқармасида пешқадамлик қилиб келмоқда. У ғишт терувчилик касбига меҳр қўйган.

Кунлардан бирида устози Ҳалил ака Раҳматуллаев шогирдининг қадоқ қўлини маҳкам сиқиб:

— Абдуғани, сен бугундан бошлаб мустақил ишлайсан. Сенга оқ йўл тилайман, — деди.

Йигитни ҳаяжон босди. Устоз ишончини оқлаш осон гапми. Лекин Ҳалил аканинг ҳаммага ҳам оқ йўл тилайвермаслигини ўйлаб кўргач, дилида шундай аҳд қилди: устамнинг юзини ерга қаратмайман. Унга муносиб бўламан.

Йиллар ўтди. Ушандан бери А. Валиев мустақил ишлабгина қолмай, ўз севган касбини ёш қурувчиларга ҳам ўргатди. Айниқса 3-разрядли ғишт терувчилар Рустам Муллажонов, Турғун Эргашев Ғанидан ғоят миннатдор.

Янги лойиҳалаш институти биноси қурилишида иш қизғин бораётган эди. Тўсатдан ғишт тамом бўлиб қолди. Нима қилиш керак? Қурувчилар бекор туришадими? Шунда Абдуғани ва унинг шериклари йиғма темир-бетон кўтариб бериш ишларига ёрдамга ўтишди. Бу менинг ишим эмас, дейиш уларга бутунлай бегона. Нима бўлса ҳам шаҳримизда бинолар кўпайсин, — дейди у.

— Валиев коллективимизнинг фахри. У фақат ғишт терувчигина эмас, балки дурадгорлик, сувоқчилик, ҳатто пардоз ишларини ҳам яхши билади, — дея меҳр билан сўзлайди, участка мастери Д. Пантиков, — камтарлиги, одоблиги билан кўпчиликка ёққан.

Шу кунларда шаҳримизнинг қайси томонига кўз ташламанг, янги Тошкентни бунёд этиш иштиёқида жон куйдириб меҳнат қилаётган қурувчиларни кўрасиз. Улар орасида Абдуғани ва унинг қадрдон, меҳнатсевар ҳамкасблари ҳам бор. Улар ҳам жонажон шаҳримизни қайта бунёд этиш ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

— Бу йигитнинг қилган иши доим сифатли, у бино бурчакларини шундай чиройли терадики, кўриб ҳавасингиз келади, — дейди трест прораби Ғайбулла Султонов, — у иш билармонлиги туфайли кунлик нормасини 180-190 процентдан адо этмаса, кўнгли жойига тушмайди.

Оқтепа, Чилонзор массивларида бунёд этилган бинолар орасида ғиштини А. Валиев терган иморатлар ҳам бор. Масалан, ҳар бири 964 ўринли 65 ва 75-мактаб биноларини ҳам шу азаматлар тиклаган.

Эндигина 30 баҳорни қарши олаётган моҳир ғишт терувчи Абдуғанининг ўзи шундай дейди: «Халқимизга шинам уйлар бунёд этиб, озгина бўлса ҳам уларнинг эътиборини қозона олсам, бу мен учун катта бахт».

Х. ШАРИПОВ,
Ф. АБДУРАҲИМОВ.

Икки қаватли каравот

Бугун Тошкент каравот заводининг коллективи 500 дона янги каравот ишлаб чиқарди. Бу маҳсулот тайёрлаш учун металл кам сарфланган бўлиб, унинг оёқларидаги ғилдираклари пластмассадан тайёрлангандир. Корхона коллективи «Главташкентстрой»дан ана шундай каравотлардан 4 минг дона тайёрлаб бериш учун буюртма олган эди.

Икки қаватли қилиб тайёрланаётган бундай каравотлар қурувчиларнинг палаткаларида жуда ҳам қўл келмоқда.

Кишинёв 500 ёшда

Молдавиянинг пойтахти Кишинёв шаҳри ўзининг 500 йиллигини нишонлади. Бу шаҳар совет ҳокимияти йиллари ичида йирик саноат ва маданият марказига айланди. Шаҳарнинг қиёфаси тубдан ўзгариб, кишилари фаровон яшайдиган бўлди.

Суратда: марказий маданият ва истироҳат боғига кириш йўли.

Е. ДРАЙШНЕР фотоси, (ТАСС).

Кичкинтойлар ғамида

«Қизил тонг» фабрикасининг Қуйлиқдаги 1-филиали ишчилари кичкинтойлар учун кўплаб кийим-кечак етказиб бериш мақсадида астойдил меҳнат қилаётирлар. Масалан, 1-ва 2-цех ишчилари ҳар куни 30 ўрнига 35 тадан пальто тикиб бермоқдалар.

Ҳар бир цех коллективи ойлик планларни шараф билан бажариш учун курашади. Шунинг учун ҳам 9 ойлик план ортиғи билан адо этилди. Р. Қодирова, А. Васильева, Т. Юсупова, М. Тожиева, Наймушина, Музаффарова каби ўнлаб ишчилар кунлик топшириқларни 1,5-2 ҳисса ошириб бажараётирлар.

— Фабрикамиз қизлари,— дейди фабрика партия ташкилотининг секретари ўртоқ Е. Егоров,— болаларимиз ғамини еб, кўплаб кийим-кечаклар тикаётирлар. Улар йиллик планни муддатидан бир ой илгари бажариш учун курашмоқдалар.

Фабриканинг иккинчи филиалида ҳам ажойиб хотин-қизлар меҳнат қилишади. Бу ерда иссиқ пальто тайёрланади. Авваллари бу ерда бош кийими, кўйлак ва фартуклар тикилар эди, олти ойдан буён мактабгача ва мактаб ёшидаги ўғил ва қиз болалар учун пальто тайёрлаб чиқариляпти.

Фабрика ишчилари шу кунгача 14 мингта қизлар пальтоси, 16 минг 500 та ўғил болалар пальтоси тайёрлади. Бу ишда Саида Акбарова, Надя Теминова, Нина Криворотова, Ҳалима Умархўжаева, Раъно Аҳмаджонова ва бошқалар ойлик топшириқни 110. 120 процентга етказиб бажаришмоқда.

Бу ерда пальто материалларининг чиқиндисидан ва кийимларидан бош кийимлар, салфеткалар ва бошқа шунга ўхшаш кийим-кечаклар тайёрлаш цехи очилди.

Ж. СОДИҚОВА,
С. НИШОНБОЕВ.

ТОШКЕНТ ХАРАКТЕРИ

Фахрий аъзо

— Қани, энди электр аррани ишга сол-чи, эҳтиёт бўл, — деди Александр Федорович Шомилнинг ишига разм солар экан.

— Хўп, уста, — деди-да, йигит узун тахтани дастгоҳга тўппа-тўғри қилиб қўйиб, аррани ишга солди. Полга элагандай қипиқ оқиб туша бошлади.

Александр Федорович энди бошқа бир шогирди Виктор Терентьевнинг ишини кузатаётган ҳам эдики, узоқдан келаётган бригадирнинг:

— Ие, уста, қайси шамол учирди, — деганини эшитиб қолди.

Дурадгор йигитлар, — Т. Маҳкамов, Шомил Бобоев, Виктор Терентьев, хуллас ҳамма кекса ишчининг атрофини ўраб олди.

Моҳир дурадгор пенсияга чиққан бўлса ҳам, уйда тиниб ўтира олмаганини, зерикиб серғайрат йигитларини соғиниб қолганини айтди. Цех бошлиғи Марат Носиров ишлар яхши бораётганини, ҳамма ўз топшириғини тўла адо этаётганини айтиб, отахонни қувонтирди.

Александр Федорович қадрдон дастгоҳи, фарзандлари каби азиз бўлиб қолган ишчи йигитлар билан хайрлашганига ҳали бир ҳафта ҳам бўлгани йўқ. Бўлмади. Ўзини қаерга қўйишини билмай қолди. У кексайиб қолган бўлса ҳам, қалбида бир йигитнинг ғайрати жўшиб турарди. Кекса отахонни шогирдлар ҳузурига етаклаган куч ҳам ана шу.

Трактор йиғув заводи дурадгорлик цехининг ишчиси Александр Федорович Гордеев 40 йиллик улкан меҳнат йўлини босиб ўтди. У бир умр арра, ранда билан ҳамроҳ бўлди. Касбга меҳр қўйгач, ундан ажралиш қийин бўлар экан.

Заводнинг саккизинчи цехида уни малакали ишчи, меҳрибон устоз ва тиниб-тинчимас ижодкор сифатида ҳурмат қилишарди. Чунки Гордеев учун заводда ҳеч қандай майдачуйда иш бўлмасди. Шогирд тарбиялашни эса у жон-дилидан севар, ўзи учун ҳам фарз, ҳам қарз деб биларди.

Дурадгорлик цехи бир қараганда корхона фаолиятига нисбатан арзимаган ишлар қилинадиган жойга ўхшайди. Лекин, у ерда тайёрланадиган маҳсулотни суриштириб кўринг-а. Трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарига запас қисмлар юборилади. Ана шу запас қисмлар Марат Носиров бошлиқ дурадгорлик цехи тайёрлаётган яшикларга жойлаб жўнатилади.

Александр Федорович кейинги 6 йил давомида ана шундай масъулиятли топшириқларни адо этиб келди. Ундан ҳамма ҳурсанд, ҳамма миннатдор. Кекса меҳнат ветерани ҳамиша виждон амри билан ишлади. Топшириқни эса мунтазам равишда 130-140 процентга етказиб бажарди.

Кумушсимон, сочлари, пешонасида 40 йиллик меҳнатнинг тўрт қатор изини ҳисобга олмаганда, унинг кўзлари тетик, қалбида ҳали ҳам бир йигитнинг ғайрати бор. Лекин шогирдлари, отахон кексалик гаштини ҳам суринг, деб қолишди. Ишни бўшаштирмасликка ваъда беришди.

Ҳозир чиндан ҳам шундай. Аҳил цех коллективи топшириқни ортиғи билан бажариб, кекса отахоннинг йўқлигини билдиришмаётир. Александр Федоровичнинг ўзи эса, фарзандлари қатори бўлиб қолган йигитларни соғиниб қолмаслик учун келиб туради. У цехнинг фахрий аъзоси.

Ғ. КОМИЛОВ.

МЕНИНГ МИЛИЦИЯМ

ЕТАКЧИ

Ҳарбий кийимдаги йигит шаҳар кўчаларидан юриб эмас, учиб келаётгандек, юз-кўзлари кулар эди. Ўрта бўйли, қотмадан келган киши — Али Йўлчиевни кўрди-ю, уни маҳкам қучоқлади.

— Яша, сенмисан? Танимай қолай дебман, — кулди Йўлчиев, — ўсибсан, тўлишиб, ўзгариб кетибсан. Хизматинг тугашига ҳали вақт бор эди шекилли, нима қилиб юрибсан?

—Ҳа, ҳали вақт бор. Сизни кўргани келдим, — деди йигит, — соғиниб кетдим.

Яша Саидов Армия сафида яхши хизмат қилгани, намунали хулқи, зиммасига юкланган топшириқларни кўнгилдагидек бажаргани учун қисм командири томонидан бир неча бор рағбатлантирилган. Энди эса, 15 кунлик навбатдан ташқари отпуск олишга сазовор бўлган эди. У отпускасида онаси ва дилига яқин ёр-биродарларини кўриб келишга ошиқди.

Яша уйдагилари билан сўрашди-ю, Али акасини кўришга шошилди. Мана улар бирга келишяпти.

— Отам деганман сизни... — дерди Яша сидқидилдан.

Йўлчиев унга меҳр билан тикилар экан хаёли бундан уч йил муқаддам содир бўлган воқеа томон кетди. Унда Али Йўлчиев ҳозирги Ивниев маҳалласида участка вакили бўлиб ишлар эди. Кўп ўтмай бу ерда бир-икки безори болалар аҳолининг тинчини бузаётгани маълум бўлиб қолди. Сигналлар кўп келар, лекин безориларни ҳеч қўлга тушириб бўлмасди.

Йўлчиев бир куни гира-ширада пана жойга ўтириб олиб, карта ўйнаётган бир неча болани кўриб қолди. Ўсмирлар уни кўрган заҳоти қочиб кетишди. Битта жиккаккинаси эса, нима қилишини билмай довдираб қолди. Йўлчиев уни ушлаб, қаерда туришини сўради. Улар бошлашиб, Паровозная кўча, 43-уйга келишди. Вакил воқеадан уйдагиларни хабардор қилди. Уйдагилар бунга ажабланишмади, аксинча, фақат шу гапларнигина кутиб тургандай илтижо билан боқиб, ёлборишди.

— Жон ука, бизга ёрдам беринг, — деди боланинг онаси, — Яшамиз 8-синфда ўқияпти. Катта бўлиб қолди, деб севиниб юрсак, кечқурунлари кетиб қоладиган одат чиқарди. Кечагина мактабидан ҳам ҳайдаб келишди. Ўқишга ҳам бормаётган эмиш. Нима қилишимизни билмай гарангмиз.

— Она ичига йиғиб қўйган, кимга айтишини билмай юрган изтиробли гапларини йиғлаб, куйиниб тўкиб солаётганди.

Йўлчиев бу маҳаллага эндигина ишга боргани учун хонадонларда кимлар яшашини унча яхши билмасди. Оила даврасига ўтириб олиб, боланинг кимларга қўшилганини суриштирди. Бечоралар қўрқа-писа мана шу яқин ўртада ишлаб-ишламайдиган, ўқиб-ўқимайдиган безори болалар борлигини, биттасининг исми Женя эканини айтишди.

Шу-шу бўлди-ю, Йўлчиев охири вой бўладиган қора ишнинг олдини олишга қаттиқ киришди.

— Қани, нима иш қилясизлар кўчада? — сўради у Яшадан.

— Ҳеч нарса, — тўнғиллади бола.

Шу туришда ундан гап олиб бўлмаслигини билган участка милиционери суҳбатни ортиқча давом эттирмади.

— Эртагаёқ мактабингга бор! — уқтирди у.

— Мактабидан ҳам чақириб олиб кетишар экан, — луқма ташлади оиладагилардан бири.

— Чақиришса ҳам чиқмайсан, билдингми? — деди Йўлчиев.

—Қўрқаман. Кейин...

— Юрагингни тозаям олиб қўйишган экан-да. Ҳеч кимдан қўрқма. Мен ўша ерда бўламан, — деди Йўлчиев, — ўқишингни ташлашдан, ёмон йўлга кириб, йўлингдан тойганиб кетаётганингдан қўрқ. Оилангга қанча фожиа олиб келаётганингни биляпсанми?

Йўлчиев Яша тарбиясига жиддий киришиб, оилани оталигига олди.

— Барака топинг, илойим кам бўлманг. Тан-сиҳатлигингизни берсин, — баравар чуваллашди хотинлар худди болалари ҳозирнинг ўзидаёқ яхши бўлиб қолгандек.

Йўлчиев кечаси демади, кундузи демади безориларни пойлади. Ахири қўлга туширишга муваффақ бўлди.

Шу маҳаллада яшайдиган Женя Коренюк ўз оғайнилари билан кечаси йўл тўсиб, одамларни ечинтиришаётганда қўлга тушди.

Бўлмаса Женя ҳам ёмон оилада тарбияланган эмас. Онаси троллейбус паркида бухгалтер бўлиб ишлар, отаси Сирдарёда инженер эди. Ота-она болага ортиқча ишониб, уни назоратсиз қўйганларининг жабрини тортадиган бўлишди.

Кучига куч, ғайратига-ғайрат қўшилиб бораётган назоратсиз қолган ўсмир, осойишта ҳаёт кечиришдан ҳам кўра, ўзича қандайдир «қаҳрамонлик»лар қилишга кўпроқ қизиқади. Ошиб-тошиб ётган қудратини, юракнинг телба хоҳишини даҳшатли ишлар билан босмоқчи бўлади. Женя ва унинг оғайнилари худди шундай бўлишди.

Қилмишлари нимага бошлаётгани, оқибати нима билан тугашини хаёлларига келтирмаган кичик безорилар энди қамоқ жасозини ўташлари керак эди. Уларнинг ҳар бири беш йилданга кесилди.

Ота-онанинг тўккан кўз ёшлари... Ахир қанчадан-қанча орзу-ҳаваслар билан емай едириб, ичмай ичириб, шамолни ҳам раво кўрмай вояга етказганда, бола эсини таниб, фойдаси тегиши мумкин бўлиб қолган бир пайтда оқибат шу бўлса. Ота-онага алам қилмайдими...

«Тўғри тарбия — бу бизнинг келажакдаги бахт-саодатимиз, нотўғри тарбия кулфат, надоматимиздир», дейишганлари бежиз эмас.

Шуларга эргаша бошлаган Яша эса, ўз вақтида қаттиқ назорат остига олинди. Уни мебель фабрикасига ишга жойлаб қўйишди. Меҳнат ҳар қандай одамни ҳам йўлга сола олади. У куч-ғайрати, ўқув ва идрокини меҳнатда кўрсата бошлади. Ахири меҳнат нашъасини суриб, тўғри йўлга чиқиб олди. Ҳозир эса, армия сафида хизмат қиляпти. Полк мактабини тугатиб, сержант бўлиб олган. Оиладагилар уни деб чеккан ташвишларини аллақачон унутишган. Унинг одам бўлиши ва тўғри йўлга чиқиб олишида каттагина ҳисса қўшган Али Йўлчиев ҳам хурсанд.

Йўлчиев ҳозир Тошкент шаҳар ижроия комитетининг жамоат тартибини сақлаш бошқармасида взвод командири бўлиб ишлайди. Лекин у қаерда ишламасин, Яшага ўхшаш тутунган фарзандлари йўқлаб туришади.

Взвод командири Яшага ўхшаш ажойиб укалари билан фахрланади. Улардан баъзиларининг ўз ёнига, шогирд бўлиб ишга жойлашишига ҳам сабабчи бўлган. Масалан, марҳум Аъзам Файзиевнинг олдинма-кетин вояга етиб келаётган 4 ўғлига у ғамхўрлик қилгач. Ҳозир Эркин билан Вила армияда, Ўктам киностудияда, Владислав эса милиция сафида. Яқинда у коммунист деган шарафли номини олишга муяссар бўлди.

Бунга ўхшаш мисоллар жуда кўп. Ишнинг кўзини биладиган коммунист — Али Йўлчиев ҳақиқий етакчи, тарбиячидир.

М. ЖАЛОЛИДДИНОВА.

ҲИКОЯ

„Қашқа“

Тошкент азим шаҳар. Биророта транспорти йўқки, тиқилинч бўлмаса. Гоҳ трамвайга тушаман, гоҳ троллейбусга, вазифам шунақа—почтада ишлайман. Йўловчилар менга дарров жой бўшатишади. Баъзан ноқулай аҳволда қоламан, қариликни тан олгим келмайди-да.

Тунов куни автобусга охирги остановкадан чиқдим. Ҳали йўловчилар кам. Ўн ёшларга кириб қолган, шўхгина боланинг ёнидаги бўш жойга бориб ўтирдим. Кўп ўтмай, автобус қўзғолди. Бу ердан неча марта ўтган бўлсам ҳам, шаҳримизда бўлаётган ўзгаришларни томоша қилгим келади. Бировлар ер қимирлашдан зарар кўрган уйларни бузади. Гоҳ вағиллаб ишлаётган экскаватор, гоҳ бульдозер кўринади. Гоҳ автобус кўтарма кранининг нақ ёнгинасидан ўтади. Бир уйнинг пойдевори битибди. Бири пардоздан чиқаёзибди. Ҳамма ёқда ишчан, меҳрибон одамлар. Завқланаман. Замонамиздан хурсанд бўламан. Мен билан автобусда кетаётганлар ҳам қувноқ, меҳрибон кўринади.

Автобус икки тўхтаб ўтди. Остановкада биров тушади, биров чиқади. Учинчи остановкада йўловчи кўпайиб кетди. Қари-қартангларга ёшлар жой берди-ю, бир чол тикка туриб қолди. Олдинги ўриндиқларда кексалар, болаликлар ўтирибди. Мен ёнимдаги болага қарадиму, уни турғазишга раъйим бўлмади. Ёлғиз ўзи бўлса кўпчилик орасида қисилиб, тушадиган еридан ўтиб кетмасин, деб ўйладим. Шунинг учун чолга ўз ўрнимни бермоқчи бўлдим. Чол кейинги остановкада тушишини айтиб, унамади. Баъзилар бир ёнимдаги болага, бир менга хўмрайиб қараб қўйишарди.

— Шунақа қилиб болани бузишади-да, — деди кимдир тўнғиллаб. — Озор етмасин деб, ўзи турмоқчи.

Тишимни тишимга босиб, индамадим, менинг болам эмас,— дейишни эп кўрмадим. Лекин бояги шодлигимдан асар қолмади. Кейинги остоновкада мункиллаган кампир чиқди. Яна одамлар бола билан менга қаради. Ўзим ўрнимдан турсам гап эшитаман. Болага бирортаси тур демайди-ю, нуқул менга хўмрайишади. Орқамдаги ўриндиқда ҳам икки одам ўтирибди. Бири пешонаси қашқа, ўттизлардан ошган. Бири каттароқ. Биттасининг ўрнидан тургиси келмайди. Бола кимга қарашлиги номаълум. Индамай ойнакдан кўчани томоша қилиб кетяпти.

— Виждонсиз! — деди охири бир аёл.

Ҳақорат менга қаратилгани маълум. Рўпарамда кампир қалтираб турибди.

— Сочи қаерда оқарган экан унинг, — деди яна биров.

Хижолатдан ярим йўлда тушиб қолгим бор-у, лекин телеграммаларни етказиб беришим керак. Қулоғимни кар қилиб олдим.

— Бу бола катта бўлганда ота безори бўлади.

Бу гапга чидай олмадим. Ёнимда хўмрайиб турган кишига:

— Менинг болам эмас... — дедим. Гапимни тугатмасданоқ балога қолдим.

— Биқинингизга олволибсиз, — деди бир йигит шанғиллаб.

— Тонасиз-а, тағин.

Қайси бирига гап уқтириб бўлади. Кампирга ялвориб дедим:

— Умрингиз узоқ бўлсин буви, менинг ўрнимга ўтиринг,— дедим.

Кампир ҳам қайсар экан шекилли ўтирмади.

— Одобни қаранг-а, — деди чол кесатиб.

Ғала-ғовур янада кучайиб кетди. Қулоғимга асабий ҳақоратлар ҳам чалинди. Шу аппозда яна бир остановка йўл босдик. «Халойиқ, менда нима гуноҳ» деб бақириб юборишимга оз қолди.

Автобус тўхтаганда, пешонаси қашқа йигитнинг бепарво товуши эшитилди:

— Аҳмаджон, юринг ўғлим, етиб келдик.

Барча йўловчилар унга ғазаб билан юзланди. Йигит рустамдостонлардек хотиржам автобусдан тушди. Кетидан ўйноқи қулун каби боласи ерга сакради.

Елкамдан йўловчиларнинг ғазаб тоғи қулади-ю, лекин шовқини қашқанинг қулоғига етганмикан, билолмадим.

Собир ЮНУСОВ.

Тожикистон халқ театрларининг кўриги

Тожикистон пойтахти Душанбада халқ театрларининг республика кўриги ўн кун давом этди. Кўрикда ўн икки театр — беш шаҳар ва етти район театри қатнашди.

...Уч юздан кўпроқ ҳаваскор артист ҳар куни ишдан кейин маданият уйига келади. Репетиция кўпинча ярим кечагача чўзилади. Лекин ҳеч ким чарчаганини сезмайди. Ахир, образ яратиш устида ишлаш кишига қувонч ва роҳат бағишлайди-да.

Бу йилги иш, айниқса, самарали бўлди. Янги постановкаларни шаҳарлик томошабинлар ва колхозчиларгина эмас, балки кўрикка тайёргарлик кўришда ўртоқларига ёрдам бериш учун келган малакали артистлар ва режиссёрлар ҳам томоша қилишди.

Республиканинг турли томонларидан келган театр санъати ҳаваскорлари пойтахт саҳнасига катта ҳаяжон билан чиқишди. Душанбаликлар уларни қандай кутиб олишар экан-а? Бу нарса уларнинг ҳар бири учун, айниқса, Конибодомдан келган Мавлуда Обидова ва Панжикентдан келган Раъно Зайниева учун жуда муҳимдир. Улар Москвадаги Давлат театр санъати институтида ўқиб, малакали артист бўлишга қарор қилишган. Жюри бу қизларнинг қобилиятини юксак баҳолади. Улар биринчи даражали диплом ва мақтов қоғози билан мукофотландилар. Бундан яхшироқ рекомендация ҳақида хаёл ҳам қилиб бўлмайди.

Кўлобдаги халқ театрининг ёш режиссёри Гурез Назирматов республикада хизмат кўрсатган санъат арбобидир. У махсус олий ўқув юртини тугатгани йўқ. Лекин унинг порлоқ туғма таланти бор. Атоқли драматург Файзулло Ансорий ўзининг «Квартирда истиқомат қилувчи» деган пьесасини Назирматов ижросида томоша қилгандан кейин: «Мен ўз пьесамни қандай қўйилишини истаган бўлсам, шундай томоша қилдим». — деди.

Ражабгул Қосимова эндигина 18 ёшга тўлди. Аммо у Панжикентдаги халқ театрида кўпгина қизиқарли ролларни ижро этди. Биби Зайнаб ҳақида достон спектаклининг кўригида Ражабгул бош ролда чиқди. Ёш артистка ўзининг порлоқ жозибадорлиги, саҳнадаги маҳорати билан ҳаммани мафтун этди.

Помирдаги Рушан халқ театрининг артисткаси Розия Бозорова саҳнадаги яхши кўрсаткичларидан ташқари ажойиб овозга ҳам эга. Уни Душанба Давлат филармониясида ишлашга таклиф қилишди.

Халқ театрларининг спектакль ва концертларини ўн мингдан кўпроқ киши томоша қилди.

Раъно МАҲМУДОВА,
(АПН)

ТАБИАТ ОЛАМИДА

КАМБАЗ

Ёзнинг жазирамасида дала-даштдаги кўкатлар қуриб қовжираган пайтда заҳарли қорақурт — ўргимчак кўрина бошлайди. Улар бу вақтда ёшликларидаги олачипор қўйлакларини қора бахмал рангига алмаштирадилар. Иссиқдан қочиб, ўтлар орасига тартибсиз тортилган иплар — турар жойларини ташлаб, салқинроқ жойларни қидира бошлайдилар. Ер тагида яшайдиган кемирувчиларнинг инларига кириб оладилар. Бу ерда улар нозик ва пишиқ ялтираб турган ипларидан ўзларига турар жой ясаб оладилар. Ярим қоронғи бу жойларда ўргимчак доим ҳамлага тайёрланиб туради. Дашту биёбонда олачипор қанотларини дамба-дам ёйиб, турли-туман чигирткалар тинимсиз чириллашади.

Чигиртка баъзида билмасдан писиб ётган йиртқичнинг инига сакраб тушади. У маҳкам тортилган ўргимчакнинг ипларидан қутилиб кетаман деб ҳаракат қилганида, қоронғиликдаги юм-юмалоқ нарса яшин тезлигида етиб келади. Ўргимчак ялтираб турган ёпишқоқ суюқлик чиқариб, чигирткaнинг оёқларини ёпиштира бошлайди.

Чигиртка тузоқдан қутулмоқчи бўлиб ҳаракат қилганида қора ўргимчак янгидан-янги иплар билан уни ўраб-чирмаб ташлайди. Ундан кейин ҳар икки томондаги ипларини эҳтиётлик билан узади-да, тузоққа тушган чигирткани муаллақ ҳолда қолдиради. Иложсиз қолган чигиртка бутун бадани билан титраб, қафасда ётаверади. Қизғончиқ ва қўрқоқ ўргимчак аста бориб, унинг оёғига заҳарли ништарини санчади.

Чигиртка мўйловини охирги марта қимирлатади ва оёғини чўзиб жон беради. Очопат ўргимчак ўлжасини қоронғироққа судраб, сокинликда роҳатланиб, истеъмол қила бошлайди.

Қорақурт жуда ҳам очкўз бўлади. Унинг уясида сон-саноқсиз мурдаларни кўрасиз. Бу ердаги ўлиб ётган чигирткалар, турли-туман қўнғизлар яна бошқа хил ҳашоротлар қора қароқчининг қора ишларидан далолат бериб туради.

Лекин, қорақуртнинг ҳам душманлари бор. Ўрта Осиё халқлари жуда қадим замонларданоқ қорақуртларни овлайдиган қора ари борлигини билишар эди. Бу арини камбаз дейишади.

Бундай арилар Италияда ҳам бўлиб, қорақуртларни ўлдирганликларидан уларни халқ ичида авлиё пашша деб юритишар эди.

Шу камбазни қандай қилиб кўрсак бўлар экан? У қандай ҳаёт кечирар экан? Ахир бу ҳақда ҳеч ким аниқ бир фикр юритган эмас. Қаерда яшаб, қандай озиқланишини ҳеч ким айтиб беролмаган.

Офтоб тиғида жуда олис йўлни босиб, кўплаб қорақурт уялари текшириб кўрилди. Лекин бу қидирувлар натижа бермади. Қора ари нима учундир ҳозирги пайтда сийраклашиб қолибди. Ерлик аҳоли ҳатто шундай арининг борлигини ҳам билмайди. Лекин камбаз бутунлай тугаб кетган эмас. Чунки қорақурт инларининг кўпида қорақурт кўринмас эди. Уни албатта довюрак овчи олиб кетган бўлиши аниқ.

Текширувчи, изқувар ахир бир кун қидирганини топади. Баъзида ниятига тўсатдан, кутилмаганда жуда осонликча ҳам эриша олади. Бироқ доим шундай бўлавермайди. Баъзида иши анча мураккаблашади. Камбаз билан ҳам мана шундай қийинчиликларни бошдан кечиришга тўғри келди. Биринчи йили қидирилганда камбазни тутиб бўлмади.

Қайтадан баҳор келди. Жазирамада ҳамма кўкатлар қуриб-қовжираган пайтда қорақуртлар иссиқдан қочиб, уяларини ташлай бошладилар. Шу пайтда кутилмаганда камбаз ҳам учраб қолса бўладими. У жуда кичкина ва қопқора бўлиб, қорақурт жойлашган уянинг оғзида ўтирар, оёқлари билан ялтираб турган қора қанотларини тозалар эди. У оғир ишдан чарчаб келиб, ўзини тартибга келтираётгандек зўр иштиёқ билан пардозга берилган эди. Уни ушлаб бўлмади. Пинцетни яқинлаштирганда эса, қанотларини ёзди-да, бепоён бўшлиқда қора нуқта бўлиб, йўқолди. Текшириб кўрилганда қорақурт уясида топилмади. Лекин уядаги излар унинг ҳозиргина шу ерда бўлганидан дарак бериб турар эди.

Боягина учиб кетган қора ари қорақуртни гумдон қилганига шубҳа йўқ эди. Ахир заҳарли ўргимчак уясидан ҳеч қаерга кетиб қолмайди.

Тупроқни аста-секин бир томонга уйиб текшира бошладик. Қора ари ўтирган жойининг яқингинасидаги кесаклар орасида қорақуртнинг қора танаси кўринди. Лекин у ҳаракатсиз эди.

Қорнига кичкина ғумбак ёпишиб олган. Уни тезда тупроқ солинган банкага олиш керак! Ғумбак кўз ўнгимизда эски пўстини ташлаб, қорақурт танаси ичига кириб борарди.

У ёз тугагунича қорақурт танасида озиқланиб, қишни ҳам шу ерда қишлайди-да, келаси йили ҳамма қорақуртлар чиқадиган пайтда ғумбак вояга етади ва у камбазга айланади.

Ажойиб йиртқич камбазнинг ови одамни жуда қизиқтириб қўйди. Бу қора арининг кетидан юриб кўрсакмикин?

Ари ҳамон учмоқда. У ҳар бир инга бир-бир кириб ўтади. Вақти-вақти билан бирдан кўздан ғойиб бўлади. Бутун диққатимизни кўзимизга тўплаб, унинг орқасидан жон ҳолатда югуришга тўғри келди. Ари шу кетишда ниманидир қидираётгани аён. У кўп ҳам овора бўлмасди. Чунки заҳарли ўргимчаклар ҳар беш-ўн метр оралиқдаги масофага ин қуришган. Ари бу инларга жуда эпчиллик билан кириб кетаверарди. Оёғидаги қаттиқ ва қалин жунлари нозик ипларда бемалол юриш имкониятини берарди.

Ўргимчак эса, унинг юрганини лоақал сезмайди ҳам. Ўргумчак иплари енгил тебранади, холос. Уяга кириб олган ари қорақуртнинг тепасига бориб олиб, жим бўлиб қолади. Қоронғи уяда қора арининг борлиги ҳам унча билинмайди.

Бир неча минут ўтади. Ари ҳамон сукунат сақлашда давом этади. Ўз ипида осилиб турган йиртқичга қандай ҳамла қилишни мўлжаллаб, фурсат пойлаб турса керак. У кутилмаганда ҳамла қилади. Яшин тезлигида ташланиб, қорақурт ўзига келгунча ҳам бўлмай ялтираб турган ингичка, узун ништарини унинг оғзига санчгандан сўнг қорақуртнинг мияси ишдан чиқади. Шундан сўнг мард овчи бир ёнга учиб ўтиб, уянинг ўзидаёқ оёқларини тозалай бошлайди. Қорақуртнинг танаси беҳолгина титрайди. Чўзилган оёқлари баданига ёпишади ва танаси ипида осилганича тураверади.

Ари ўргимчакни мўйлови билан силаб кўради-да, сўнг ғойиб бўлади. Шу яқин ўртадаги юмшоқ тупроққа ин ясайди. Оёқлари билан ерни титкилар экан, дамба-дам ўлжасини бориб кўриб келишни ҳам унутмайди. Тайёрлаган инга ўргимчакни шундай эпчиллик билан олиб боради-ки, унинг куч-ғайрати ҳар қандай кузатувчини ҳам ҳайратга солса керак.

Энди арини кўздан узоқлаштирмаслик керак. Лекин ари кўзни шамғалат қилиб, яна аллақаерларга учиб кетиб қолади...

Биз яна эҳтиёткорлик билан арини кузата бошлаймиз. Мана у яна қорақурт уясига яқинлашди. Ари дастлаб уяни ҳар томонлама айланиб чиқди сўнг, пишиқ тортилган ўргимчакнинг ипларини мўйлови билан қимирлатди. Бир неча дақиқа ўтгандан сўнг уянинг оғзида қорақурт пайдо бўлди. Қорақурт узун оёқларини аста судраб уни ким безовта қилаётганини, тузоққа нима илинганини кўрмоқчи бўлиб чиқади, албатта.

Ўлжани қўлга туширишга шайланган қорақурт ҳозир ҳамла қилса керак, деб турасиз. Лекин қорақурт таниб бўлмас даражада ўзгаради. Унинг ғайрат ва шижоати, ашаддий жангларидаги куч-қудрати бутунлай йўқ бўлиб қолади. Семиз ўргимчак титраб-қақшаб қора арига яқинлашади. Бир неча сантиметр оралиқда... ҳозир ўргимчак ўзига келиб ўлжаси устига суюқлигини пуркаса керак деб турасиз. Йўқ, қаёқда. Қорақурт титраганича силжимай тураверади.

Ундан кейинги, ҳодисани кўз билан илғаб бўлмайди. Камбаз бирданига ўргимчакка ҳамла қилиб, яшин тезлигида «қилич» уради. Қорақурт ўз тузоғига ўзи тушиб, жонсиз ҳолда ипларида осилганича тураверади.

Қорақурт енгилди. Ари ўргимчакнинг нозик ипларида енгил юриб пастга тушади ва ўлжасини кўмишга жой ахтара бошлайди.

Иккита камбаз — икки хил ов! Қорақуртни ўлдирадиган ариларнинг тури ҳар хил бўлиб, ҳар бирининг ўзига хос овлаш усули бўлса керак-да!?

Бироқ камбазларни нима учундир шу кунларда учратиб бўлмаяпти. Банкага солиб олиб келганимиз фалажланган ўргимчак ва камбаз боласи ҳам ортиқча намликдан бўлса керак, ҳалок бўлишди.

П. МАРИКОВСКИЙ,
профессор.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИДА

«МАЛИ ТАНЛАБ ОЛГАН ЙЎЛ ҚАТЪИЙДИР»

ПАРИЖ. «Мали танлаган йўл — социалистик ривожланиш йўли қатъийдир», — деди Мали президенти Модибо Кейта «Юманите» газетасининг махсус мухбири билан суҳбатда. Модибо Кейта чет эл корхоналарининг эгалари мамлакат экономикасини ривожлантиришга ҳеч қачон қизиқмаганлар, деди.

Президент айтдики, Судан Иттифоқи партияси раҳбарлиги ўз аъзоларини идеология жиҳатидан ва граждандик руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор беради. Жумладан, ана шу мақсадларда миллий партия мактаби, район ва бошқа мактаблар ташкил этилди, партия раҳбар ходимларидан ва активистлардан бир қанча киши социалистик марксистик мактабларга ўқишга юборилди.

Президент Мали қишлоқларидаги аҳвол тўғрисида гапириб, шундай деди: Мали деҳқонларининг коллектив бўлиб меҳнат қилишдаги беш йиллик тажрибаси коллективлаштириш методларини яхшилаш зарурлигини кўрсатди. Модибо Кейта миллий саноатни вужудга келтириш мамлакат халқ хўжалигини ривожлантириш учун, шунингдек ишчилар синфини шакллантириш учун жуда катта аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида гапирди.

КАМБОДЖА ХАЛҚИ ЭРКИНЛИКНИ АФЗАЛ КЎРАДИ.

ПНОМПЕНЬ. Камбоджа давлатининг бошлиғи Нородом Сианук мамлакатдаги икки кооперативда соғлиқни сақлаш маркази очилиши муносабати билан Бантеай-Меада сўзга чиқиб, баъзи ёмон ниятли кишиларнинг Камбоджа қолоқ аграр мамлакат бўлиб қолмоқда, деган фикрларини қаттиқ танқид қилди. Сўнгги ўн йил ичида, деди Нородом Сианук, бизлар қарийб уч мингта саноат ва ярим саноат корхоналари қурдик. 1 октябрга келиб мамлакатда 354 минг оилани бирлаштирган 557 кооператив ташкил этилганлиги аниқланди. Шундай қилиб, Камбоджа аҳолисининг чорак қисмидан кўпроғи кооперативларга бирлаштирилган.

Бизнинг душманларимиз, деди сўнгра Сианук, бизларнинг муваффақиятларимизни бутун дунёдан яшириш ва миллий тараққиёт йўлидан бораётган мамлакатлар гўё тараққиётга эриша олмайдилар ва улар «эркин дунё» изидан боришлари керак, яъни бошқача қилиб айтганда, АҚШга ана шу мамлакатларни ўз шериклари қилиб олиш учун имкон бериш лозим, деб исбот қилишга уриниб кўриш мақсадида бизни ёмонлашдан тўхтамайдилар.

МОБУТУНИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. Конго (Киншаса) президенти Мобуту Ғарб давлатларини «мамлакатда қўпорувчилик фаолияти билан шуғулланаётганликда» айблади. Мобуту Конго матбуот агентлиги вакили билан суҳбатда ана шу ҳақда гапириб, бундай қўпорувчилик фаолияти Конгонинг ички районларида барча чет эл консулхоналарини ёпиб қўйишга сабаб бўлди, деди.

ЮПИ агентлиги мухбирининг Киншасадан хабар беришига кўра, Мобуту, Ғарб давлатлари «Техника ёрдами ва христиан цивилизацияси» ниқоби остида Конгога қарши қўпорувчилик фаолияти билан шуғулланмоқдалар, деб айтган.

(ТАСС).

БОНН. Полиция Ғарбий Германиялик реваншчиларнинг йиғинига қаршилик кўрсатган студентларнинг плакатларини йиртиб ташлади.
АДН-ТАСС фотоси.

Харакири

Феодал Японияда ҳар бир самурайнинг икки қуроли бўларди. Қиличи билан душманга қарши курашса, калта қилич-ханжар билан оғир аҳволга тушиб қолган тақдирда харакири қиларди. «Хара» — японча қорин дегани, «кири» эса ёриб ташлаш демакдир. Японияда ўз-ўзини ўлдириш ҳозир ҳам учраб туради, аммо харакири йўқ бўлиб кетган деб ҳисобланарди. Йокосука портида яшовчи Тэцуо Судзуки шу йил 5 сентябрда, одамлар тўпланган вақтда харакири қилди, яъни ўз қорнини ўзи ханжар билан ёриб ташлади...

Бу воқеа Йокосукадаги Америка ҳарбий денгиз базаси яқинида юз берди. Базага Америка сув ости атом кемаси келган эди. «Денгиз аждаҳоси» деб ном берилган бу кема база яқинидаги пирсга келиб лангар ташлаши биланоқ Судзуки ханжарини олиб, харакири қилди. У ёзиб қолдирган хатда сув ости атом кемаларининг ўз мамлакати портларига киришига қарши норозилик сифатида ўзини ўлдирганлиги айтилган.

Судзукининг бу норозилигига ватандошлари қандай баҳо берганликлари билан қизиқмай қўя қолайлик. Уларнинг кўпчилиги япон еридаги Америка базаларига қарши бошқача методлар билан курашмоқда: улар намойиш, забастовка, норозилик митингларини ўтказмоқдалар. «Денгиз аждаҳоси» Йокосукага келганда, уни норозилик билдирувчи шаҳарликларнинг кўп кишилик намойиши қарши олди.

Шунга қарамай, Тэцуо Судзукининг хатти-ҳаракати ҳам атомчиларга нисбатан бир огоҳлантиришдир.

Ҳарбий кемаларда тинтув

ГФР ҳарбий денгиз флоти кемаларига августнинг охирларида тўсатдан бож ходимлари келиб, тинтув ўтказдилар. Улар кема камбузларини, буфет ва дўконларни титиб чиқишди. Шу билан бир вақтнинг ўзида флот таъминотчиларининг ҳисоб-китоб дафтарлари ревизия қилинди.

Шу нарса аниқландики, кемаларнинг интендантлари сафар вақтида чет эл портларидан ГФР да катта бож олинадиган спиртли ичимликлар, кофе, атир, гўшт консерваси каби товарларни сотиб олишар экан. Қонунга кўра, бундай товарларни территориал сувлардан ташқаридагина пошлинасиз сотиш мумкин. Лекин бунга аллақачонлардан буён риоя қилинмайди. Бундан ташқари флот контрабандачилари шотланд арoғи, француз атири каби қимматбаҳо молларни улгуржи сотиб олиб, Ғарбий Германия портларида пошлинасиз сотишни ташкил этган эканлар.

Флотнинг кўпгина чиновниклари бу кўрчалонлар билан боғлиқ эканлиги маълум бўлиб қолди.

Ғарбий герман жиноят кодексига мувофиқ, флотда фош этилган жиноятчилар қамоқ жазосига ва жарима тўлашга ҳукм этилади. Лекин ҳозиргача ҳеч ким жавобгарликка тортилгани йўқ.

(«Новое время»дан).

Вьетнам Халқ армияси зенитчилари ва ўз-ўзини мудофаа қилиш отрядининг жангчилари уриб тушираётган Америка қароқчи самолётларининг сони кун сайин кўпаймоқда.

Суратда: Ланжон провинциясида уриб туширилган Америка самолётининг қолдиқлари.

ВИА — ТАСС фотоси.

2500 ОПЕРАЦИЯ

Чилонзор массивидаги 11-квартал 29-уйда, 23-квартирада яшовчи хонадонда оила кувончининг чеки йўқ. Оила бошлиғи Костас Ношопулос шифохонада анча бўлганидан сўнг яна уйга соғайиб кайтди. Оиланинг икки фарзанди билан умр йўлдоши беморни токатсиз кутишган эди. Мана ниҳоят ҳамманинг кўзида кувонч.

Бемор 40 ёшга кирган. Шунга карамай унинг юзларида дард излари тириш пайдо килган. Бу шундай бўлган эди.

Ўтган йилнинг август ойида Сирдарё областининг Ильич районида уни операция қилишди. Орадан унча кўп вакт ўтмай касал яна такрорланди. Унинг баданлари кучсизланиб, ўзини нохуш сезар эди. Шунинг учун ҳам у иккинчи группа инвалиди бўлиб қолди. Кунлар ўтган сари унинг касали оғирлашди.

1966 йилнинг 4 июнида у Тошкент медицина институтининг хирургия клиникасига келди. Бу ерда мутахассислар профессор Михаил Петрович Постолов, медицина фанлари кандидати Рахим Мухамедович Нурмуҳамедов синчиклаб текширгандан сўнг диагноз қўйишди: «ошқозондаги тошлар йиринг ангиохитга айланган». Операция килиш керак. Иккинчи операция анча мураккаб, бемор эса ниҳоят ориқлаб кетган. Костас Ношопулосни факат операция сақлаб қолиши мумкин.

Ниҳоят операция қилинадиган кун ҳам етиб келди, 1966 йилнинг 21 июнида бемор операция столига ёткизилиб, жарроҳ Раҳим Муҳамедович ишга киришди. Унга жарроҳлардан Михаил Натанович Рапопорт билан Андрей Иванович Киселев ассистентлик килишди. Жарроҳликда катта тажрибага эга бўлган Нурмуҳамедов, техникавий мураккаб операцияни маҳорат билан бажариб, беморнинг ошқозонидан иккита катта ва кўпгина майда тошларни олди.

Операциянинг мураккаблиги шундаки, бемор бундан бир йил муқаддам гангренлик холиситни операция килдирган эди. Энди ҳамма ташвиш оркада колди.

Бемор шифохонадан чикариладиган куни биз 15-палатага бориб, у билан учрашдик. Палата врачи Умид Юсупович Иброҳимов билан суҳбатлашдик. У бундай деди:

— Бемор тузалмоқда. Унга икки марта 460 грамм кон қуйилди. Бошқа шифолаш усуллари қўлланилди. Барча имкониятлар ишга солинди. Агар истасангиз беморнинг ёнига борамиз.

Биз палатада Костас Ношопулос билан учрашдик. У чин қалбдан кувониб гапирди:

— Ўзимни жуда яхши ҳис қиляпман. Кучимга-куч қўшиляпти. Врачларнинг фикрига кўра, яқинда уйга кетаман. Буни ўзим ҳам сезиб турибман. Менинг ҳаётимни сақлаб қолган кишиларга миннатдорчилигимни кандай изҳор қилишни билолмайман. Айниқса мени операция қилган Раҳим Муҳамедовичдан, профессор Михаил Петровичдан ва бошқа медицина ходимларидан беҳад миннатдорман. Фақат ўшалар туфайли менинг умрим сақлаб қолинди.

Бу операция Раҳим Нурмуҳамедовнинг 2500-операцияси эди. Тўғри, у бундан ҳам мураккаб операцияларни қилган, юрак, ошқозон, жигар ва буйракларни операция қилган.

Раҳим ёшлигида юк ташувчи бўлиб ишлаган. У пайтда юк ташувчининг бақувват қўллари инсон ҳаётини узайтиришда қўл келишини билмаган эди.

Кейин у Совет Армиясига чақирилиб, 1947 йили армия сафидан қайтиб келди. Армиядан келиши билан Тошкент медицина институтига ўқишга кириб, уни 1954 йили имтиёзли диплом билан тамомлади.

Раҳим Муҳамедович истеъдодли, изловчан жангчи. Ўз билимини студентлар билан ўртоқлашади, тарбиячи, устоз. У студентлик вақтидаёқ мустақил равишда 53 операция ўтказиб, 65 марта ассистентлик қилган.

Профессор Михаил Сергеевич Астров тириклик вақтида Раҳимнинг жарроҳлик истеъдодини пайқаб олган. Раҳим институтни тамомлаб, олимнинг маслаҳатига кўра иккинчи хирургиянинг ординатурасида қолдирилган эди. Ҳозир ҳам ўша ерда ишлаб келмоқда.

Клиникада Раҳим бирин-кетин муваффақиятли операциялар ўтказди. У ўзининг янги касби, хирургиядаги янгиликларни ўрганди. 1959 йили эса у кандидатлик диссертациясини ёқлади.

1960 йилдан бошлаб хирург Раҳим Муҳамедович Нурмуҳамедов кекса кишиларни операция йўли билан даволаш масаласида докторлик диссертациясини ёза бошлади. Профессор М. М. Постолов ва СССР Медицина фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси профессор Д. Ф. Чеботарев унинг докторлик диссертациясига маслаҳатчи бўлишди. Раҳим Нурмуҳамедов ўзининг 12 йиллик врачлик ва илмий-педагогик фаолиятида 70 дан ортиқ илмий иш ёзди. Улардан 50 таси илмий журналларда эълон қилинди. Шу билан бирга моҳир жарроҳ ўзининг амалий ишида 2500 операцияни ўтказди.

Собиқ юк ташувчи Раҳим Нурмуҳамедович эндиликда инсон ҳаётини сақлаш йўлида ғайрат қилмоқда.

— Операция қилмаган жарроҳ, жарроҳ эмас,— дейди Раҳим Муҳамедович,— операцияда тез-тез катнашиш жарроҳга қўл келади. Унинг илмий иши билан амалий иши ўртасида мустаҳкам алоқа боғланади. Жаҳонда инсонга сиҳат-саломатлик бахш этишдан кўра олижаноб иш борми.

А. КИМ.

«ФИЗИОГРАФ — 068» ШИФОКОРЛАР ЁРДАМЧИСИ

Пойтахтимиздаги 15-клиник шаҳар касалхонаси бутун Ўрта Осиё врачларининг малака ошириш маркази ҳисобланади. Бу шифохонанинг 8 клиникасида тажриба ўрганиш учун келган врачлар ўз касбларининг устаси бўлган шифокор олимлар қўл остида даволашнинг янги усулларини ўрганадилар ва замонавий медицина асбоблари билан танишадилар.

Ҳозир шу шифохона ҳузурида янги функционал диагностика бўлими ташкил этилди. Бу бўлимда беморнинг қон айланиши, бадан ҳарорати, юрак уриши каби ҳолатларни аниқ кўрсатиб берувчи телеэлектро кардиограф ва «физиограф — 068» аппаратлари ишлаб турибди. Врач кардиограф шу аппаратлар ёрдами билан радио тўлқинлари воситасида ўз кабинетида ўтирган ҳолда истаган хонадаги беморнинг ҳолатини текшириб кўра олади. Беморнинг врач ҳузурига келиши шарт эмас. Бу янги аппарат ижобий натижалар бераётир.

Суратда: врач-кардиолог И. Гитм «физиограф — 068» аппарати ёнида.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

Чет эл юморларидан

Камтарлик

Парижда чиқадиган йирик газеталардан бирининг репортёри хотин-қизлар монастирига келди.

— Сизларнинг орангизда фаринштлар бор дейишади? — мурожаат қилди у ҳамшираларидан бирига.

—Ҳа, — жавоб берди ҳамшира бошини эгиб. — У фаришта мен бўламан.

●

ЭНГ ЯХШИ УСЛУБ

— Мен иккита врачга йўлиқдим, — дея шикоят қилди семиз киши таниш врачига. — Улардан бири менга кўпроқ юришни, иккинчиси курортда даволанишни маслаҳат берди. Нима қилсам экан?

— Яёв юриб курортга боринг.

Қаттиқ қўллик қурбони

Бир одам деразадан сакраётганда қўлга тушди.

— Сиз квартирага тушиб ўғрилик қилдингиз, — деди полициячи.

— Йўқ, хотиним эшик ёнида пул юваётган эди, — деб жавоб берди у.

●

Ҳар ерда ҳозир

— Хоним, директорни учрата оламанми?

— Сиз кимсиз: фирма вакилими, инкассаторми ёки унинг танишими?

— Ҳар учаласиман.

— Бундай бўлса директор мажлисга кетган. У ерда икки ҳафта бўлади. Мен ҳозир сизнинг тўғрингизда унга хабар бераман.

СУД ЗАЛИДАН

ҚИММАТГА ТУШДИ

Бозорда туфли, жемперларни икки баравар ортиғига сотиб бойлик орттираётган текинхўрлар ҳамон учраб туради. Шулардан бири Переяславский кўчасида тўрт жемпер сотаётганда қўлга тушди. Милиция ходимлари у аёлни оперaтив пунктга бошлашди.

Шу пайт қаёқдандир пайдо бўлган, шинам кийинган бир киши келиб чайқовчини қочириб юборди. Ўзи эса милиция ходимлари Раҳимов билан Дулдуловни қуракда турмас сўзлар билан ҳақорат қилди. Чайқовчиларнинг тирикчилигига халақит бермасликларини сўради.

Маълум бўлишича, чайқовчини ҳимоя қилган киши Сирдарё областидаги «Голодностепстрой»да врач бўлиб ишлар экан. У кишининг исми шарифлари Ботир Расулев.

Расулев ҳатто милицияга келганда ҳам чайқовчиларни ҳимоя қилиб ваъз айтди. Наҳотки олти йил олий ўқув юртида таълим олган врач шу вақтгача тушуниб етмаган бўлса, деб ўйларсиз. Ҳа, тушунмаган экан. Чайқовчини ҳимоя қилганлиги учун у халқ суди томонидан 15 сутка қамоққа ҳукм қилинди. «Ҳимоя» қимматга тушди.

С. МИРЗАЛИЕВ.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

Эйхман ўз ахборотларида, СС даги хизмати ўзига завқ бағишлаганини айтмаслиги ҳайрон қолдирган бўлур эди кишини. У Клостер Лехфельддаги машқларда барча жисмоний машаққатларга чидади.

«Бир неча қадам судралиб бормасимизданоқ тирсаклар шилиниб, қонаб кетарди. Мен кун сайин қайсар, ўжар бўла бошладим».

Бундай қаҳрамонлик» қилишга нима мажбур этди уни?

«...Қандоқ қилиб бўлмасин ўзимни кўрсатишим, юқорироқ амални эгаллашим керак эди».

Эйхман ўзида СС хизматига ҳавас уйғотган, бу бўлимга ўтишдан кўзлаган ниятларини худди яна шундай, онгсизларча ҳикоя қилади.

«Ўзини кўрсатиш ... юқори амалга миниш.» Ўз фюрерига ўхшаш чаласавод, илмнинг биронта соҳасини ҳам чуқурроқ эгаллай олмаган одам тағин ниманиям орзу қила оларди.

1933-34 йилларга келиб «ўзини кўрсатиш, юқори амалга миниш» «кураш давридагига», яъни 1930-31 йиллардагига нисбатан анча оғирлашиб қолди. Эйхман «кураш даврида» партия аъзоси сифатида ҳам, эс-эсчи сифатида ҳам ўзини кўрсата олмаганди.

Эйхманда «ўзини кўрсатиш» ва «амалга миниш»га имкон берувчи хусусиятлар йўқ эди. Хуллас, у ўзининг оддий амалдан юқори мансабга осонгина чиқиб олишига умид қила олмасди.

«...Ўша пайтларда оддий аскарлар билан офицер мансаби ўртасида осмон билан ерча фарқ бор эди», — дейди у капитан Лессга, орадан ўттиз йил ўтишига қарамай, ички алам билан шикоят қилиб.

Унинг СС компаниясида ўралишиб юрганлар орасида ўзини ажратиб кўрсатишдан бирдан-бир мақсади эс-эсчилар учун «қимматли» бўлган хусусиятларни сақлаб қолган ҳолда «партия ва давлат» аҳамиятига эга бўлган ёки шундай аҳамият касб этиши мумкин бўлган соҳанинг мутахассиси бўлиб олиш эди.

Шундай қилиб, (бу ўринда Эйхманнинг дурустгина маккорлик қилганлигини айтиб ўтмаслик мумкин эмас) унинг «яҳудийлар» бўлимига ўтиши айни ўз вақтида рўй берган воқеа бўлди. У яҳудий миллий адабиётини зўр бериб ўрганишга киришди ва Теодор Герцлнинг «Яҳудийлар давлати» китобининг у ер-бу еридан чўқилаб СС-чилар учун қўлланма нашр эттирди.

Эйхман тузиб чиққан «СС справочниги» ҳозир йўқолиб кетган. Лекин мазкур справочник қандай нарса эканлигини сезиш учун у қадар кенг тасаввур бўлиши шарт эмас кишида. Унда «умум жаҳон иудейлик (яҳудий дини)нинг мустаҳкам уюшган аппарати мавжудлиги» миллатчи-социалистларга исбот қилиб берилар, бу аппаратнинг «мақсади бутун дунёда яҳудий ҳукмронлигини барпо этиш ва айниқса Германияни топтаб ташлаши»дан иборат деб айтиларди. Эйхманнинг ўзи ҳам Исроилдаги сўроқда:

«...Бу китобда мен жаҳон социализми (яҳудийларнинг реакцион буржуа миллатчилик ҳаракати) ташкилотининг структурасини яққол тасвирлаб бердим» деган эди. Бу эса унинг нияти нима эканлигини кўрсатиб турибди. Акс ҳолда бу «китоб» «СС справочниги» бўлолмасди.

Эйхман янги ишга жон-жаҳди билан киришди. Ўзининг айтишича, у «жаҳон сионизм» ташкилоти, неосионизм ва ўз динига содиқ қолган яҳудийлар билан «иш» олиб борувчи бўлимга бевосита раҳбар қилиб тайинланган. Тез орада у яҳудийлар масаласида ҳақиқий «эксперт» сифатида донг таратди. Ҳатто «Штурмер»ни нашр этган Штрейхер ҳам Эйхманга одам юбориб, ундан яҳудий халқини заҳарлаш тўғрисидаги янги материаллар олиб турарди.

Эйхман 1937 йилда бўлиб ўтган Нюрнберг «Нацинартейтаг»ида Штейхернинг меҳмони сифатида қатнашганди.

Эйхман яҳудийлар масаласида ўзининг «эксперт» эканлигини кўрсатиш учун қўлидан келган ишларнинг ҳаммасини қилди.

1937 йил 18 июнда Эйхманнинг бевосита бошлиғи — СС штандартенрфюрер Сикс унга мана бундай тавсиянома берган эди.

«Қисман: янги яҳудий тилидан немис тилига таржимонлиги соҳасида.

Дело: Буйруқ № 1.

Юқорида таъкидланган масала бўйича Эйхман бир йил давомида мустақил шуғулланди. У янги яҳудий тилини мустақил ўрганиб олди ва бир йил муқаддам, арий педагоги белгиланган вақтда топилмаганлиги сабабли, раввинда ўқиб, билимини такомиллаштиришга рухсат сўради. Бу ариза рад этилди. Эйхман ўзи қизиқиб қолган тилни мустақил ўрганишни давом эттирди.

СД аъзосига, яҳудий тилида ёзиш ва ўқишни чуқур ўрганиб олишига шароит яратиб бериш мақсадида раввин раҳбарлигидан унинг ўқиш имкониятларини қайта кўриб чиқишни ва бунинг учун зарур маблағ (соатига салкам 3 маркадан) ажратиб беришни сўраймиз».

Рост, бу ариза ҳам рад этилди. Лекин бу, кейинчалик Эйхманнинг дуч келган ерда «мен янги яҳудий тилини биламан» деб мақтанишига ҳалал беролмади.

Иерусалимда бўлган судда ана шу масала текширилаётган пайтда қизиқ бир можаро чиқиб қолди. 1961 йил апрель ойида Эйхман ишини текширишда Австриядаги сионизм ташкилотининг тирик қолган яккаю-ёлғиз вакили Флейтман гувоҳ сифатида иштирок этди.

Ҳозирги кунда Англияда яшаб турган бу чол оккупантлар Австрияни босиб олганларидан кейин уни ва икки ҳамкасбини Вена штабида «яҳудийлар иши»ни вақтинча текшириб чиқаётган Эйхман ёнига чақиртиришганини айтди. (Бу ҳақда қуйироқда батафсил ҳикоя қилинади). Эйхман Австрия сионистик ташкилотининг уччала вакилини ҳам катта стол ёнида ўтирганча «очиқ чеҳра» билан кутиб олган. Гувоҳ Эйхман уларни «яҳудий тили»да қанчалар самимий саломлар билан кутиб олганлигини жуда аниқ тасвирлаб берди.

«... Бу эс-эсчининг яҳудий тилида шунчалик эркин гаплаша олишини кўриб эсанкираб қолдик», — дейди у.

«Лекин Эйхманнинг ўзи яҳудийча беш-олти сўздан бошқа ҳеч нимани билмайман деган эди-ку» — сўрайди ундан суд раиси.

Гувоҳ ҳайрон қолиб бош чайқайди. У Эйхманнинг яҳудий тилини билмаганлигига мутлақо ишонмайди.

Қулоғига наушник тутиб ўтирган Эйхман шу ондаёқ заҳарханда илжайиб қўйди. Орадан йигирма йил ўтиб кетганига қарамай, ҳали ҳам у ўз қурбонларига қанчалар усталик билан азоб берганини эслаб завқланади. Гувоҳнинг тан олиб айтишича, сионистик ташкилотнинг ўша уч вакили яҳудий тилида бир оғиз сўз ҳам билмас эди.

1937 йили Эйхман Гаганадаги нолегал сионистик милитаристларга хос ахборот ташкилоти билан алоқа боғлайди ва махсус топшириқ билан Фаластинга жўнатилади. (Бу ҳақда ҳам батафсил тўхталиб ўтилади).

Ҳа, Эйхман ўзига мос «жанг майдони» топиб олган эди. Унинг шахсий делосида сақланиб қолган хизмат характеристикасида (хавфсизлик бўлимининг Бош бошқармасида ишловчи ҳар бир ходимга мунтазам ана шундай характеристика бериб борилarди) қуйидаги сўзлар ёзилган.

(ДАВОМИ. Боши газетанинг 8 ва 10 октябрь сонларида).

(Давоми бор).

Ҳар тўғрида

ВАҲАЙВАТ ҚОВОҚ

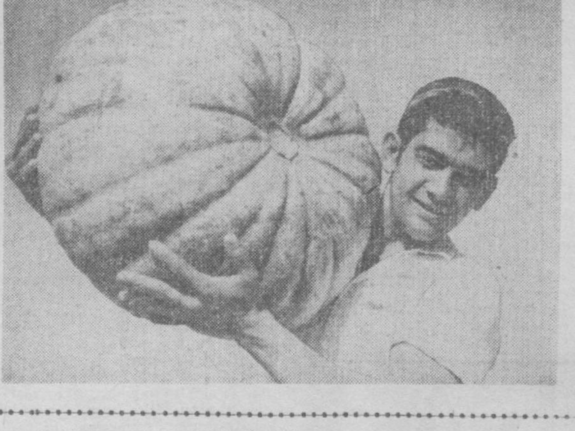

Тожикистон ССР. Бу ерда шундай баҳайбат қовоқ ўстирилдики, «Қўрғонтепа» боғдорчилик совхозининг забардаст механизатори Вали Қурбонов ҳам уни зўрға кўтаради. Бу қовоқларнинг ўртача оғирлиги 50 килограмм. «Одесская стофунтовая» навли қовоқ бу ерда жуда яхши ўсмоқда. Улар орасида 82 килограмм келадигани ҳам бор.

Мутахассислар бу қовоқ навларига Вахш водийсининг қуёши ёққан деб ҳисоблайдилар.

В. Стеченцев фотоси, (ТАСС).

ҚАНОТЛИ МАШИНА

Ғарбий Европа автомобилсоз ихтирочилари учар машиналар кашф қилишга ҳаракат қилишаётир. Уларнинг фикрича, ҳозирги замон транспортининг ҳайдовчилари фақат осмондагина XX асрга хос тезлик билан юриши мумкин.

Суратда: «Уоллис» фирмаси ишлаб чиқарган бир кишилик вертолётни кўриб турибсиз.

КЕЙСТОН — ТАСС фотоси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

11 ОКТЯБРДА

18.10 Араб ёзувчиси Исмоил Хабрук. «Қора уй», 18.30 —Концерт. 19.20 — Қорақалпоқ куйлари. 20.00 — «Комбинатимиз шунақа...» (рус.). 20.10 —Чет эл опереттаалари. 20.45 — Илмий-атеистик темада 21.20—Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 22.00 —Дунё воқеалари. 22.10—Концерт (пахта теримида катнашаётган шаҳарликлар учун). 22.40 —Курашаётган Вьетнам поэзияси (рус.). 23.20 — Концерт (янги Тошкентни қураётганлар учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — Концерт. 19.30 — Калашников ҳақида қисса» (радиопостановка). 20.10 — Камер асарлар. 20.45—«Юность Узбекистана» радиостанцияси (рус.). 21.20—Концерт (пахта терими илғорлари учун). 21.30 —Концерт.

Телевидение

11 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 —**Телевизион янгиликлар**, 18.20—**Ордени мактабда.** 19.00—**Қаҳрамонлик саҳифалари** (ҳужжатли фильм). 20.00 — **Адабиёт ва санъат.**

21.20 — **Эртанги кун программаси**

Рус тилида: 21.25 — **Телевизион янгиликлар.** 21.40 — **Кутилмаган 32 воқеа** (илмий-оммабоп фильм). 21.50—**Озод Балкан қўшиқлари** (телефильм премьераси). 22.10 — **Эҳтиёт бўлинг, поезд** (реклама). 22.35 —**Олғирлар** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00 — **Бобик ва Барбос** (қўғирчоқ фильм). 17.30 — Спорт. 18.00 — **Ўзбекистонда саноат паррандачилиги** (ҳужжатли фильм). 18.20— **Шам тўйи** (телеспектакль, украин тилида).

19.50 дан — **Москва кўрсатади.**

Кинотеатрларда

11 ОКТЯБРДА

ҚИШКИ БИНОДА

Уруш ва тинчлик —САНЪАТ САРОЙИ (икки қисмдан иборат 1-серия), кеч соат 6-15 ва 9-15 минутда.

Йилнинг уч фасли—«ЎЗБЕКИСТОН», «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «СПУТНИК» (кеч соат 7 да).

Расемон— «ДРУЖБА» (2-залда), СОБИР РАҲИМОВ номли (кечқурун), «МОСКВА» (кеч соат 6 да).

Чекка—«МИР» (кечқурун).

Қалбингда қуёш— (кеч соат 6-40 минутда ўзбек тилида).

Икки жаноб «Н» (кеч 8-20 минут ва 10 да)—НАВОИЙ номли.

Биз жуда ёш эдик— «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 9-45 минутда).

Хатарли рейс — «ДРУЖБА» (кеч соат 7 да).

Неча йил, неча замон — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 7 ва 9 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 8-20 минут ва 10 да)

Расемон—КАФАНОВ номли «ХИВА».

Она ва сукунат—«РАКЕТА».

Йилнинг уч фасли—«ФЕСТИВАЛЬ»

Нюрнберг суди—«САЛЮТ».

Жаноб 420—КИРОВ номли.

Икки жаноб «Н»—НАВОИЙ номли.

Олтинчи раунд—9 МАЙ номли.

Неча йил, неча замон—«ВАТАН».

Гангиш—ТЕЛЬМАН номли.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА—11/X да **Русалка**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА —11/Хда **Парвона**, 12/Х да **Ой тутилган тунда.**

Ўрта Осиё темир йўлининг
ТОШКЕНТ-ТОВАР СТАНЦИЯСИ
Тошкент шаҳрида ишлаш учун:
-поезд тузувчилар, поезд тузувчи ёрдамчилари, башмачниклар, стрелкачилар, таробонлар тайёрлайдиган
бир ойлик
КУРСГА
УҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқувчилар стипендия билан, ёлғиз кишилар ётоқ билан таъминланади, имтиёзлардан фойдаланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев шоссе, 13-уй, кадрлар бўлими (5, 7, 12, 26-автобуснинг «Юк ҳовлиси» остановкаси).

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор В3-02-49 дан В3-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими—3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83; фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83; физкультура ва спорт бўлими — 3-79; Ахборот бўлими — 3-78; (шаҳар телефони В3-65-57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79; эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — В38142).

11 ОКТЯБРЬ, 1966 ЙИЛ. Р. 13664 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр Г. 27867.